Leto LXXIV., št. 281 Spedizione in abbonamento postale - Poštnina plačana v gotovini. Ljubljana, ponedeljek 7. decembra 1942-XXI Cena 50 cent.

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINIJEVA ULICA 5 — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26 — Izhaja vsak dan opoldne — Mesečna naročnina 11.— lir.

IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kraljevine Italije in inozemstva ima UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO

Računi pri poštno čekovnem zavodu: Ljubljana štev. 10-351

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO.

Sovražn ku v Tunisu prizadejane izgube

V bitki, ki se je končala z osvojitvijo važnega kraja, so naše čete zajele 400 ujetnikov ter zaplenile ali uničile mnogo orožja in streliva

Glavni stan Oboroženih sil je objavil dne 6. decembra naslednje 925. vojno poročilo:

Sovražne patrulje so bile zavrnjene na cirenaiški fronti.

V Tunisu je bilo v teku hude bitke, o kateri je bilo govora v včerajšnjem komunikeju in ki se je končala z osvojitvijo važnega kraja, pripeljanih 400 ujetnikov, uničenih in zaplenjenih 25 oklopnih voz, 7 blindiranih motornih vozil, 41 topov, okrog 300 motornih vozil in velike količine municije.

Letalstvo je bilo z obeh strani v živahnem delovanju. Med ponovnimi dvoboji so nemški lovci sestrelili 14 letal.

Z akcij zadnjih dveh dni se nista vrnili 2 naši letali.

Iz nemškega vojnega poročila

Nemško vrhovno poveljstvo pravi v svojem včerajšnjem vojnem poročilu o operacijah v Sredozemlju in Severni Afriki:

V Tunisu se je nadaljevalo čiščenje bojnega prizorišča pri Teburbi. Število ujetnikov se je tukaj povišalo na 1100; število uničenih oklopnih vozil znaša nad 70 in število zaplenjenih topov več kakor 40. Letalstvo je napadalo sovražnikove kolone in iztovarjanja v pristanišču Boni. Lovci so sestrelili včeraj nad tem bojiščem brez lastnih izgub 14 sovražnih letal, med njimi tudi štirimotorne bombnike.

Visoko nemško odlikovanje maršala Bastica

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 6. dec. s. Hitler je odlikoval 5. decembra z nemškim križem maršala Italije in guvernerja Libije Ettora Bastica v priznanje njegovega zglednega sodelovanja z nemško oklopno armado in zaradi energične podpore, ki jo je bila armada neprestano deležna.

Uspehi italijanskih čet ob Donu

S fronte ob Donu, 6. dec. s. (Poročilo posebnega dopisnika agencije Stefani.) Ob fronti, ki jo drži ARMIR (italijanski ekspedicijski zbor v Rusiji), se je udejstvovanje patrulj te dni skoraj neprekinjeno nadaljevalo. Niso izvedli sovražni poizkusi za prekoračenje Dona na več točkah, toda bili so takoj v kali preprečeni. V nekem delu fronte, kjer je sovražnik posebno pritiskal, je topništvo potopilo eno ladjo Oddelek, ki je dvakrat napadel naše črte ob podpori topništva in možnarjev, je bil obstreljevan z vidnimi izgubami za sovražnika. Proti njemu je bil izveden protinapad. Izredno se je udejstvovalo naše letalstvo, ki je bombardiralo važna središča v sovražnem zaledju in motorna vozila v kretanju ter je obstreljevalo s strojnicami sovražne postojanke pred našimi črtami.

Dan zvestobe

Rim, 7. dec. s. V vseh mestih Italije so proslavili »dan zvestobe« s svečanimi verskimi obredi, katerih so se udeležili zastopniki oblasti in krajevni prvaki, zastopstva Oboroženih sil, številni vojni ranjenci in množica ljudstva, ki je spontano prihitela in manifestirala svojo odločno voljo borbe do dosege neizbežne zmage. Po službah božjih so govorili duhovniki, poveličujoč junaštvo in žrtve vojakov, ki se bore in

umirajo za domovino. Pozivali so vernike, naj molijo za zmago našega orožja. V Firenci je gvoril vajakom in narodu kardinal Della Costa o Bogu, družini in domovini. Kardinal je rekel: Naloga vojakov je, da branijo svojo zemljo, državo, svoja mesta in italijanski narod. Po verskem obredu je zbor vojakov zapel sardinsko himno.

Rim, 6. dec. s. Čete poradke so se davi udeležile službe božje v cerkvi sv. Marija Angelov in proslavile »dan zvestobe«. Vojaški ordinarij msgr. Batolomasi, ki je opravil službo božjo, je podčrtal simbole vojnega obreda, rekoč, da so bile 25 oktobra Oborožene sile pozvane, naj proslavijo 6. decembra »dan zvestobe«, ki je sveto premoženje naroda, ki hodi po veliki cesti kulture, označene s tremi imeni: Bog, domovina, družina. To je zvestoba, ki zaupa v Vsemogočnega in kliče njegov blagoslov, da krona z zmago človeške in nečloveške napore naroda pod orožjem. To je obred, ki je popolnoma v skladu z rimsko tradicijo. Ko je bil Rim v vojni, je odprl vrata Janovega templja in prebivalci so se v njem zbrali ter prosili za pravični in koristni mir. Pomnožili so svoje žrtve. Obred je v skladu s krščanskim duhom ter z italijanskim vojaškim občutjem.

Michelangelovo svetišče je bilo majestetičen okvir obreda. V cerkvi je bil postavljen frontni oltar s zastavo Domovine. Pri oltarju so bili zastopniki oblasti, med njimi podtajniki vojnega, mornariškega in letalskega ministrstva, šef glavnega stana vojske, podšef glavnega stana Milice, poveljnik rimskega armadnega zbora, kot zastopnik šefa Glavnega stana Oboroženih sil, poveljniki Kr. karabinjerjev in Kr. finančne straže, generalni direktor gasilske službe, poveljniki vseh specialnih armad, visoko zastopstvo malteškega vojaškega reda, vojaški atašeji vseh diplomatskih zastopstev sil, ki se bore v vojni za kulturo in pravico, ter diplomatski zastopniki nevtralnih držav. Okrog oltarja je bila postrojena straža vojaških šol in prostovoljnih bolničark. Po molitvi, so čete intonirale sardinsko himno. Svečanost se je zaključila s spominom na junake in s poklonitvijo na grobu vojvode Zmage.

Vladar v Napoliju

Napoli, 5. dec. s. Ob 11. uri je nepričakovano prispel v Napoli ob spremstvu svojih pribočnikov Nj. Vel. Kralj in Cesar. Vzvišenega vladarja so sprejeli prefekt zvezni tajnik, poveljnik teritorialne obrambe, nakar se je Vladar takoj podal v kraje, ki so bili prizadeti ob napadih. Vladar je v bolnišnicah obiskal žrtve sovražnega barbarstva, se pomudil pri vseh ranjencih ter za vse imel besede visoke tolažbe

Iz Beneške palače:

Popoln uspeh poziva Duceja županom

Rim, 6. dec. s. Poziv, ki ga je Duce naslovil na župane manjših podeželskih občin glede podpore preseljencem, je bil sprejet takoj z največjim navdušenjem. Med stotinami brzojavk, ki so kot odgovor na poziv dospele v Beneško palačo, jih je mnogo, ki so izredno značilnee. Neka občina iz Piemonta javlja, da je sprejela že nad 6000 ljudi, nega druga ob Comskem jezeru je brzojavila, da se akcija za pomoč preseljencem nadaljuje v najzvestejšem izvajanju Ducejevih odredb.

Enake brzojavke so dospele tudi iz občin v alpskih in apeninskih dolinah. Treba je povedati, da se tudi s strani odseljencev kaže veliko razumevanje in kadar je potrebno, tudi potrpežljivost, tako da delo bratske fašistične solidarnosti dosega največje uspehe.

Duceju poklonjeno delo o fašističnih stvaritvah

Rim, 6. dec. s. Duceju je bilo ob proslavi 20letnice poklonjeno 12 knjig velikega formata dela »Panorame fašističnih stvaritev«. Duce je izrazil svoje zadovoljstvo spričo spopolnitve in objave tega dela, ki predstavlja najbolj obsežne zgodovinske dokumente fašistične Revolucije. Duce je tudi z zadovoljstvom sprejel na znanje, da je bil ustanovljen poseben zavod »Panorame fašističnih stvaritev« z namenom, nadaljevati in spopolnjevati stalno to delo.

Vtis Mussolinijevega govora na Arabce

Teetuan, 6. dec. s. Razširjeni arabski dnevnik v Maroku »Alhurrijah« objavlja na vsej prvi strani besedilo Ducejevega govora. V uvodnem komentarju se z navdušenjem in simpatijo pribijajo pojmi, ki jih je Duce obrazložil. Poseben poudarek je dan temeljnemu Ducejevemu načelu, da bo Italija nadaljevala vojno do zmage. Govor je naredil na tukajšnje muslimanske kroge največji in zelo ugoden vtis.

Rojstni dan regenta Nikole Horthyja

Budimpešta, 6. dec. s. Madžarski narod je danes proslavil rojstni dan regenta Horthyja. V madžarskih cerkvah so bile posebne službe božje, katerih so se udeležili zastopniki civilnih in vojaških oblasti. Generali in višji oficirji, ki se nahajajo v glavnem mestu, so se podali k regentu ter mu izrekli čestitke v imenu vojske. Zvečer se je regent Horthy udeležil svečane predstave v kraljevi operi. Ko se je pojavil, ga je občinstvo navdušeno pozdravljalo. Vsi listi posvečajo uvodnike Nikolu Horthyju, omenjajoč njegovo konstruktivno delo. Prav regentu Horthyju se ima Madžarska zahvaliti za svojo narastlo moč.

Bil je Nikola Horthy, ki je leta 1919. na čelu vojske razvil protiboljševiško zastavo in pognal iz Budimpešte židovsko-boljševiško kamarilo, kjer se je vgnezdila na povelje Moskve. Protiboljševiška politika Madžarske se je logično razvijala z udeležbo države v vojni Italije in Nemčije proti boljševizmu. Madarski narod in predvsem vojaki, ki se ob Donu hrabro bore ter branijo domovino in evropsko kutluro, dvigajo danes svojo udano in zahvalno misel Nikoli Horthyju, ki že več ko 20 let pametno in z odločno roko vodi državo.

Prva obletnica vstopa Japonske v aojno

Radijski govor japonskega zunanjega ministra Tanija — Vojna je bila Japonski vsiljena po imperializmu Severne Amerike — Veliki vojaški in diplomatski uspehi

Tokio, 5. dec. s. Zunanji minister Tani je v radijskem govoru v proslavo prve obletnice vojne za Veliko vzhodno Azijo pozval 100 milijonov prebivalcev, ki tvorijo japonski narod, naj se bore z vsemi svojimi silami, dokler Anglija in Amerika ne bosta prisiljeni opustiti boja, kajti sicer vojne ne bo mogoče smatrati za zaključeno. Tani je poudaril še, da je sedanja vojna konstruktivna vojna, s katero se mora uvesti na svetu nov red s pomočjo Japonske, Italije in Nemčije.

Velik del govora zunanjega ministra je bil posvečen premišljenim izzivanjem Američanov prot Japoncem n anglosaškim poizkusom za preprečenje slehernega razvoja japonskega naroda Tani je dodal da ni bilo mogoče ničesar skleniti kljub odkritosti, ki jo je Japonska pokazala med pogajanji v Washingtonu ki so brez potrebe trajala osem mesecev pred izbruhom sedanje vojne, kajt Američani so se zakopali v jarke za obrambo abstraktnih načel in skušali ebenem doseči s težo lastne sile od Japonske enostranske koncesije, s tem, da so predlagali japonskim diplomatom nesprejemljive pogoje. Medtem ko so pogajanja trajala, so Američani skušali pripraviti druge narode do tega, da bi sledili njih politiki, ki je morala dovesti do vojne ter so obenem ojačevali vojaške priprave okrog Japonske. Japonski predložene zahteve po izstopu z Trojnega pakta, po popolni umaknitvi sil iz Kitajske in iz francoske Indokine, po umaknitvi priznanja, ki je bilo dano nankinški vladi, so imele deloma za cilj to, da bi Japonska končno priznala kontrolo washingtonske vlade nad vzhodno Azijo.

Vse te zahteve Zedinjenih držav, so hote prezrle japonske napore od zbruha vojne na Kitajskem za stabilizacijo položaja v vzhodni Aziji, japonske žrtve v mandžurski vojni kakor v kitajski ter so ogrožale obstoj Japonske. Te zahteve so bile pravzato izzivanje Japonske in v nasprotju s stvarnostjo položaja v vzhodni Aziji. Diktiral jih je severno ameriški imperializem, ki izhaja že od špansko ameriške vojne ob koncu prejšnjega stoletja. Komaj šest mesecev po napovedi vojne, so pa vendarle sovražna oporišča v vzhodni Aziji vsa padla v roke Japoncev. Osvobojene države so si lahko zopet pridobile svojo individualnost, njih prebivalstvo navdušeno sodeluje z Japonci pri nadaljevanju vojne in pri uvajanju sfere skupnega uspevanja v vzhodni Aziji.

Krasen uspeh je dosegla tudi japonska diplomacija s sklenitvijo zavezniške ofenzivne in defenzivne pogodbe s Tajsko; ki je postajala vedno bolj učinkovita. Odnosi z Mandžurijo in nankinško nacionalno Kitajsko so postali še tesnejši in obe vladi sta obilno prispevali k vojni za veliko vzhodno Azijo. S pogodbo, ki je bila sklenjena 11. novembra lani z Italijo in Nemčijo za nadaljevanje vojne v tesnem edinstvu proti Anglosasom in s katero je bila sankcionirana obveza, da podpisnice ne bodo sklenile separatnega miru ter da bodo uvedle nov red na svetu, so postali odnosi med tremi narodi vedno bolj tesni. S to pogodbo je vojna za Veliko vzhodno Azijo postala neločljiva od vojne v Evropi.

Ena izmed značilnosti naše akcije v preteklem letu, je dodal minister Tani, je dejstvo, da sta vojna in obnova šli vštric in zelo vzpodbujajoče je, da se sile Trojnega pakta odlikujejo v obnovi ozemelj, kjer je divjala vojna, in v reorganizaciji njih prebivalstva. Naša odgovornost do zanamcev je velika, zlasti če pomislimo, da sedanja vojna ni samo oboroženo spopad, je zaključil zunanji minister, temveč predvsem spopad med starimi in novimi ideologijami. Minister Tani je končno izjavil, da ni povoda za strah pred napori sovražnikov in zlasti Amerike za obdržanje gverilske vojne proti Japonski.

Po sistemu kapljic objavlja Amerika svoje izgube pri Pearl Harbouru

Buenos Aires, 6 dec. s. Iz Washingtona se doznava, da je mornariško ministrstvo šele zdaj, to je po enem letu, objavilo podrobno poročilo o škodi, ki jo je utrpela severnoameriška mornarica v Pearl Harbouru. Iz poročila izhaja, da so bile potopljene oklopnice »Arizona«, »Oklahoma«, »Kalifornia«, »Nevada«, »West Virginia«, polagalke min »Oglala« in »Utah« ter velik plavajoči dok. Razen tega je bilo izgubljenih 80 hidroplanov in 97 letal. Človeške izgube znašajo 2.117 oficirjev, mornarjev in pešakov mrtvih, 960 pogrešanih in 876 ranjenih.

Te strašne izgube je povzročilo 15 japonskih letal, ki so odletela z neke nosilke letal in preslepila severnoameriške straže. Japonci so izgubili samo 28 letal in 2 podmornici majhne tonaže. K tem delnim priznanjem ameriškega mornariškega ministrstva glede izgub ameriške mornarice v Pearl Harbouru je treba dodati nadaljnje hude izgube, ki so jih zadali Japonci Američanom in jih objavili s svojo običajno resnicoljubnostjo in nepristranostjo v japonskih vojnih poročilih.

Napad na sovražni konvoj ob obali Birme

Rangoun, 6. dece. s. Japonske letalske skupine so silovito napadle neki sovražni konvoj s 40 ladjami, katerega so spremljale križarke in številni lovci na morju pred Kitagongom, ob južnozapadni birmski obali Več sovražnih ladij je bilo zadetih. Japonske eskadre so napadle tudi pristanišče v Kitagongu, kjer so nastali silni požari in eksplozije. V pristaniških napravah in drugih objektih je nastala huda škoda. Sovražno letalstvo, ki je ščitilo konvoj, se je spustilo v boj, a je bilo kmalu prisiljeno k umiku. V letalskem dvoboju je bil sestreljen en Hurrican.

Sestreljena ameriška letala

Kanton, 6. dec. s. Glavni stan japonskih oboroženih sil na južnem Kitajskem poroča, da so japonska letala zrušila dve ameriški letali med napadom na Hongkong. Štirje možje posadk obeh letal sta bili ujeti.

Zmagoviti boji v Rusiji

Napadalne akcije sovjetskih čet so bile na vseh odsekih zavrnjene z velikimi človeškimi in materialnimi izgubami za sovražnika

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 6. dec. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Na vzhodnem Kavkazu in na območju ob Tereku so bili sovjetski napadi zavrnjeni v borbah od moža do moža in deloma v protisunkih. Več oklopnih voz je bilo uničenih in privedenih nad 1300 ujetnikov. Oddelki lovskih letal so v nizkih poletih prizadejali sovražni pehoti visoke izgube in sestrelili 12 sovražnih letal.

Med Volgo in Donom je bil v menjajočem se boju uničen sovjetski bataljon, sestreljenih 26 oklopnih vozil ter zaplenjenih mnogo topov in pehotnega orožja sovražnika. Transportni oddelki letal so kljub zelo težavnim vremenskim prilikam oskrbovali čete v boju.

V uspešnih obrambnih bojih med Volgo in Donom se je odlikoval 2. bataljon nekega dunajskega grenadirskega polka po svojem zglednem zadržanju.

V kolenu Dona so bili v važnem odseku reke zavrnjeni v zadnjih dnevih ponovljeni napadi sovražnika z močno podporo oklopnega orožja in letalstva.

Na prostoru med Kalininom in Ilmenskim jezerom so se izjalovili številni, z močnimi oklopnimi oddelki izvršeni napadi sovražnika, deloma v ogorčenih borbah iz bližine. Nasprotnik je izgubil 51 oklopnih vozil ter utrpel ponovno hude krvave izgube.

Pri napadalnih akcijah v severnem odseku fronte se je odlikoval oddelek SS v orožju.

Na jugovzhodni obali Anglije so lovski oddelki podnevi izvedli uspele napade na železniške in industrijske cilje.

Protinapadi nemških in zavezniških čet se ugodno nadaljujejo na vseh odsekih

Berlin, 6. dec. s. Hude borbe na področju Volga-Don ter južnozapadno od Kalinina in Toropca so se nadaljevale 5. decembra z veliko silovitostjo kljub hudim snežnim zametom. Kakor se doznava iz vojaškega vira, so nemške čete med Donom in Volgo ob podpori rumunskih skupin nadaljevale svojo krajevno akcijo in izvedle tudi protinapade.

Izkoriščajoč prejšnje dni dosežene uspehe, so nemške čete lahko še naprej razvijale svoje napadalne sunke Po hudem boju so bile zavzete boljševiške utrjene postojanke, ki jih je sovražnik ponoči zasedel z v vsej naglici prispelimi ojačenji. Med protinapadom je sovražnik utrpel nadaljnje hude izgube. Razen celega bataljona strelcev, ki je bil uničen je bilo ujetih 268 sovražnikov in zaplenjenih 39 topov, 30 metalcev bomb in številno drugo orožje, na bojišču pa je obležalo 1000 boljševiških vojakov, 5 tankov je bilo onesposobljenih za borbo. V nekem drugem odseku so rumunske skupine uničile več tankov in topov. Tako je število tankov, ki jih je neka rumunska armija uničila v dveh tednih, naraslo na 30. Uničenih je bilo 109 komadov raznega drugega orožja in ujetih 350 ovražnikov.

Tudi v silnih borbah v področju zapadno od Kalinina in Toropca so nemške čete znova pokazale svojo premoč nad sovražnikom. Čeprav so boljševiki ponovno napadali ob podpori ogromnih oklopnih sil, so se vse te akcije izjalovile z izgubo številnih tankov, ki so bili uničeni večinoma od zapornega ognja. Neki sovjetski polk strelcev je utrpel zlasti hude izgube južnozapadno od Kalinina, kjer so se njegovi napadi izjalovili deloma pred nemškim zapornim ognjem, deloma v borbah moža z možem.

Zatišje na finskem odseku

Helsinki, 6. dec. s. Finski glavni stan javlja, da ni bilo v zadnjih 24 urah na kopnih frontah nobenih pomembnih dogodkov.

Angleška podmornica najmodernejšega tipa izgubljena

Lizbona, 7. dec. s. Angleška admiraliteta javlja, da se je podmornica »Unique« je bila podmornica najmodernejšega tipa. Oborožena je bila z enim 76 mm topom. eno strojnico in s 6 topednimi cevmi po 533 mm.

Četrt stoletja svobodne Finske

Rim, 6. dec. s. Ob 25letnici finske neodvisnosti je bila v dvorani nekega velikega kinematografa svečana manifestacija v proslavo borbe finskega naroda za svojo svobodo. Svečanosti so se udeležili zastopniki glavnega stana, nemški veleposlanik in japonski veleposlanik, madžarski poslanik in številne osebnosti ter prvaki ter močno zastopstvo ranjencev in vojnih pohabljencev naših Oboroženih sil.

Po izvajanju narodnih himen in Sibeliusovega simfoničnega poema »Fin ka«, je finski minister Talas govoril v italijanščini. Predvsem je ganjeno pozdravil hrabre zastopnike italijanskih Oboroženih sil v imenu finskih vojakov, ki se borijo za iste skupne ideale ter je nato omenil obe etapi borbe za neodvisnost finskega naroda, ki se zdaj bije v tretji vojni za integriteto svoje domovine in za svoje tradicije v popolnem tovarištvu z vojskama Osi, proti skupnemu sovražniku boljševizmu.

Topla beseda finskega ministra je dala povod za simpatične manifestacije z dolgimi odobravanji in z vzkliki prijateljskemu narodu, njegovi hrabri vojski in vsem borcem Osi. Sledilo je izvajanje finskih ljudskih pesmi, ki jih je zapela Masa Silver. Končno je bil predvajan izredno zanimiv vojni dokumentarični film, ki je navzočim prikazal junaštva finskih vojakov pod vodstvom Mannerheima od vojne 1939/40 do sedanje vojne.

Kodanj, 6. dec. s. Ob 25. obletnici finske neodvisnosti objavlja danski tisk z velikim poudarkom obletnici posvečene članke. List »Berlinenger Sle Tidende« objavlja dolg razgovor s predsednikom republike Rytijem v katerem poglavar finske države znova potrjuje sklep svoje države, voditi vojno do zmage, ne meneč se za hude žrtve, ki jih ta cilj zahteva.

Razstava fašistične knjige v Zagrebu

Zagreb, 6. dec. s. Na pobudo šefa delegacije PNF nacionalnega svetnika Balestre in pod pokroviteljstvom fašističnega narodnega zavoda za kulturo je bila otvorjena razstava fašistične knjige, ki ima namen prispevati k poznavanju in širjenju doktrine katera je inspirirala revolucionarno akcijo fašizma. Otvoritve so se udeležili minister Italije, generalni konzul in drugi zastopniki italijanskih oblasti, hrvatski notranji minister in minister za narodno vzgojo, tajnik ustaškega pokreta in množica povabljenih.

V dvoranah, ki so okrašene z velikimi fotografijami Duceja in fogografskimi dokumenti najbolj značilnih stvaritev fašističnega Režima, je znatno število knjig o izvoru in zgodovini Fašizma ter njegovega vodje. V odseku ki je posvečen kulturi in znanosti fašistične dobe, so publikacije, ki, čeprav nimajo strogo političnega značaja, nosijo pečat vneme proučevanja in raziskavanja za kulturno obnovo na podlagi Fašizma. V posebnih odsekih so razstavljene glavne periodične publikacije ter knjige, posvečene glavnim italijanskim industrijskim podjetjem. Obiskovalci so občudovali razstavo. Tisk ji posveča cele kolone.

Nov šef javne varnosti na Hrvatskem

Zagreb, 6. dec. s. Poglavnik je imenoval za generalnega direktorja javne varnosti dr. Filipa Cervenkovića na mesto dr. Ljulevita Zimmermanna.

93. rojstni dan maršala Mackensena

Berlin, 6. dec. s. Feldmaršal von Mackensen je danes proslavil svoj 93. rojstni dan. Feldmaršal von Mackensen, čigar odlična vojaška kariera je znana in čigar strateške sposobnosti so se izkazale v prejšnji svetovni vojni med operacijami nemške armade na Balkanu, kateri je poveljeval, je pri najboljšem zdravju. Ob rojstnem dnevu mu je Hitler poslal prisrčen brzojav s čestitkami.

Raport s hierarhi Stranke v Ljubljanski pokrajini

Dne 2. in 3. t. m. se je vršil običajni sestanek pokrajinskih hierarhov. Sestanek se je otvoril s pozdravom Duceju, ki ga je odredil Zvezni podtajnik Capurso.

Dopoldne so poročali o delovanju raznih središč dotični tajniki; v razpravo je posegel Zvezni podtajnik, da bi v sporazumu z inspektorji con pojasnil nekatere točke, ki so bile predmet poročil.

Popoldne je Zvezni podpoveljnik GILa podal navodila za delovanje te organizacije, zlasti šoloski kuhinj.

Razprave so se nadaljevale 3. t. m. zjutraj, popoldne pa je Zvezni podtajnik podal njih pregled Zveznemu tajniku. Poročali so tedaj tudi inspektorji con.

Zvezni tajnik je zaključil sestanek s toplo zahvalo hierarhom, katerim je dal navodila za nadaljnje delovanje s posebnim ozirom na zimsko dobo.

Sestanka so se udeležili Zvezni direktorij, Zvezni podpoveljnik GILa, tajnik pokrajinskega Dopolavora, zaupnica ženskih Fašijev, pokrajinska tajnica kmečkih gospodinj, pokrajinska tajnica gospodinjskih pomočnic in direktor lista »Prima linea«.

Mušič, Sedej in Zonić razstavljajo v Jakopičevem paviljonu

Nova umetniška razstava dveh domačih priznanih umetnikov z rojakom iz Črne gore je že prvi dan privabila številne obiskovalce

Ljubljana, 7. decembra.

Včerajšnjo nedeljo je bila v Jakopičevem paviljonu otvorjena nova umetniška razstava. Glavno in obe stranski razstavni dvorani so napolnili trije umetniki, katerih umetniške kvalitete so priznane, čeprav Ljubljančanom, vsaj kar se tiče simpatičnega slikarja Črnogorca Zonića, ne povsem znane. Že po prvem bežnem ogledu ne dvomimo, da bo razstava, ki bo odprta čez božične praznike in novo leto, zbudila med prijatelji umetnosti veliko zanimanja in da bo privabila vse, ki se pri nas vnemajo za dela naših mladih zelo nadarjenih umetnikov.

Kakor mnoge druge prejšnje razstave, je bila tudi sedanja prepuščena ogledu obiskovalcev brez priložnostnega otvoritvenega nagovora. V tem primeru obžalujemo, da se je prešlo preko te formalnosti; bila bi tokrat potrebna, da se občinstvu predstavi vsaj v glavnih razvojnih obrisih Jovan Zonić, ki sicer sedaj že dalj časa biva v Ljubljani, ni pa še pri nas razstavljal. Načelno pa bi želeli, vsaj kjer ne gre za reprezentativne in večje kolektine razstave, da bi take razstave otvarjali umetniki osebno. Nedvomno bi še tako nezgovoren umetnik vedel povedati o nastanku svojih umetnin, njih specialnih posebnostih in o svojem stremljenju mnogo več zanimivega in za ljubitelje umetnosti privlačnega, kakor vsak drugi »slavnostni« otvoritveni govornik. Menimo, da bi tako posredovanje umetnika med svojimi umetninami in občinstvom bilo tudi velikega propagandnega in vzgojnega pomena.

Zoran Mušič in Maksim Sedej sta pri nas že zelo popularni imeni med mlajšim slikarskim rodom. Njuni domači in mednarodni uspehi v preteklih letih so znani. Zato tudi sedaj razstavljena dela, katerih strokovna ocena pripada umetnostnim kritikom, ne potrebujejo posebne hvale. Mušič je razstavil 10 olj in 3 gvaše, večinoma tihožitja. Sedej je zastopan z 12 olji, 4 lesorezi, 2 risbami in 2 gvaši. Med njimi je nekaj starejših del, večina pa je novejšega datuma. Slikar je v svojih stvaritvah barvno zelo živahen, motivično pa izredno zanimiv.

Posebna pozornost bo veljala Jovanu Zaniću. To nedvomno ne samo zato, ker je nov med nami, temveč tudi zaradi njegovih kakovostnih in izredno zanimivih del. Zonić, ki je s Cetinja, je študiral najprej v Beogradu, nato pa v Parizu. Razstavlja 12 olj, večinoma portrete in tihožitja. Najzanimivejši pa je njegov izbor ilustracij za Njegošev svetovnoznani »Gorski Vijenac. Ilustracij je skupno 15 in so verna predstava pesniških prizorov nesmrtnega črnogorskega vladike. Iz njih diha z živo silo prekaljeno junaštvo in pogum slikarjevih rojakov ki so se izkazali v neštetih krvavih bojih preteklih desetletij in stoletij.

Nova razstava ima vse odlike, ki so privlačne za prijatelje umetnosti. Že včeraj jo je posetilo mnogo obiskovalcev, ki jim bodo v bližnjih dneh še sledili številni drugi.

SPORTNA NEDELJA

Tableteniško prvenstvo Ljubljane

je med moškimi pripadlo Bradešku (Korotan), med ženskami pa neorganizirani Pogačarjevi — Izredno velika udeležba

Ljubljana, 7. decembra

Med tem ko je ves naš sport lani in letos preživljal majhno krizo, so tabletenisti pogumno premagovali vse ovire in se nedeljo za nedeljo sestajali na prijateljskih prireditvah. Dasi niso razpisovali dragocenih pokalov in daril za zmagovalce, so bili klubski in medklubski turnirji vedno številno obiskani. Navdušenje za tabletenis je morda sedaj še večje, kakor je bilo pred leti.

Že dalj časa se je čutila potreba, da se vnese v tabletenis zopet tisto obeležje, ki vpliva na mlade igralce najbolj izpodbujevalno, namreč borbo, ki ne rešuje samo vprašanja osebnega prestiža, temveč nagrajuje tudi s ponosnimi prvenstvenimi naslovi. Prvenstvenih turnirjev ni bilo že več sezon. Vedeli smo sicer, kdo so najboljši. Nihče pa ni mogel trditi, da je najboljši na podlagi določenega prvenstvenega izida. Zato so tabletenisti z veseljem pozdravili pobudo, da se zopet enkrat sestanejo na rendez-vous prvenstvenega značaja.

Organizacijo tekmovanja, na katerem je šlo za nič manj in nič več kot za naslova prvaka in prvakinje bele Ljubljane, je prevzel Hermes, ki se je že pred 14 dnevi izkazal z izvrstno izvedenim turnirjem. Prireditvi je izkazal posebno naklonjenost ljubljanski župan general Rupnik, ki je poklonil za zmagovalce dva krasna pokala in dve dragoceni zapestni uri. Njegov izpodbujevalni vzgled so posnemale številne ljubljanske tvrdke, ki so že od nekdaj vedno z razumevanjem podpirale ta mladinski sport. Tako se je na posebni mizi v dvorani hotela Miklič, kjer je bilo tekmovanje, nabralo daril za majhno razstavo. Poleg pokalov in ur še knjige, loparčki, nalivna peresa, bonboni, servis in še mnogo drugega, kar je mikalo sodelujoče in jih izpodbujalo, da so se borili z navdušenjem in vso zbranostjo.

Da bo turnir izvrstno obiskan, smo računali že v naprej. Vendar radi priznamo, da so nas končne številke izredno prijetno presenetile. Vsega skupaj se je včerajšnjega turnirja udeležilo 110 tekmovalcev! Številka, ki menda v Ljubljani še ni bila dosežena. Zasluga, da je bila udeležba tolikšna, gre vsekakor pametnemu stališču, da se pripustijo k tekmovanju tudi neorganizirani. Tehnični rezultati so ta sklep potrdili kot zelo umesten. Kažejo namreč, da so tudi med neorganiziranimi igralci oziroma igralke, ki jih ne moremo prezreti, če si hočemo ustvariti pravo sliko o sposobnostih najboljših ljubljanskih tabletenistov. Ker smo že pri številkah, naj zabeležimo še, da je bilo med organiziranimi 32 Hermežanov, 12 Korotancev in 10 Mladikarjev. Razveseljivo je tudi, da je bilo po dolgem presledku mogoče izvesti poseben ženski turnir. Nastopilo je 8 mladih tekmovalk.

Ob tolikšni udeležbi so bile seveda najtežje zahteve postavljene na organizacijo, ki je večinoma slonela na ramah g. Pušenjaka. S priznanjem je treba ugotoviti, da je bila organizacija kos vsem vprašanjem in da ni zmogla edinole — časa. Udeležba je bila prevelika, da bi bilo mogoče turnir izpeljati venem dnevu do konca. Vendar so včeraj spravili pod streho najvažnejši tekmovanji: prvenstvo moških I. kategorije in prvenstvo žensk. Nedokončan je ostal turnir II. kategorije, ki se bo nadaljeval danes popoldne.

Da bi glavnega turnirja preveč ne obremenili, so igralce razdelili po približnih močeh na dve skupini. V prvi jih je sodelovalo nič manj kot 64. Kot favoriti za finalne igre so bili postavljeni na začetek prve polovice Bradeško in na konec Roman Strojnik, na začetek druge Bogataj, na konec pa Aleš Strojnik.

Turnir je potekal zelo živahno. Napetost in zanimanje za igre sta naraščala ob mnogih nepričakovanih izidih. Zgodilo se je celo, da je neorganizirani Poženel izločil v tretjem kolu postavljenega Aleša Strojnika kar z 2:0. Isti Poženel je potem v finalu porazil izvrstnega Bogataja 3:0 in Romana Strojnika 3:0! Podlegel je edino Bradešku. Nepričakovan je bil v tretjem kolu tudi poraz Merale I., ki ga je odpravil Gabrovšek 2:1.

Prvenstvo si je zasluženo priboril Bradeško. Je danes naš najboljši in najsolidnejši igralec in ima vse pogoje, da se razvije v dobrega mednarodnega tekmovalca. Tudi ostala trojica finalistov, med katerimi je največje presenečenje, kakor smo že zapisali, Poženel, je pokazala izvrstno napadalno in obrambno igro in je uspehe zaslužila v polni meri.

Med ženskami so bile moči precej izenačene. Igrajo seveda še začetniško, vendar so vredne pohvale že zaradi poguma. Najboljša je bila Pogačarjeva, ki je naletela na najnevarnejšo nasprotnico v Polakovi.

Najvažnejši tehnični rezultati so:

I. moška kategorija

III. kolo: Bradeško-Moran 2:0, Recek-Tršinar 2:1, Milanovič-Ulčar 2:0, R. Strojnik - Gregorčič 2:0, Bogataj - Šubert 2:1, Strojnik III - Meden 2:1 Gabrovšek-Merala I 2:1!, Poženel-A. Strojnik 2:0!!.

IV. kolo: Bradeško-Milanovič 2:0, Strojnik-Recek 2:1, Bogataj-Strojnik III 2:0, Poženel-Gabrovšek 2:1.

Finale: Poženel-Bogataj 3:0, Bradeško-Strojnik 3:1, Poženel-Strojnik 3:0, Bradeško-Bogataj 3:1, Bogataj-Strojnik 3:0, Bradeško-Poženel 3:0.

Ljubljanski prvak je postal Bradeško (Korotan), drugi je neorganizirani Poženel, tretji Hermežan Bogataj in četrti Hermežan Roman Strojnik.

Ženske:

I. kolo: Merala-Velikonja 2:1, Polak-Sterle 2:1, Pogačar-Fugina 2:0.

II. kolo: Bricelj-Merala 2:1, Pogačar-Polak 2:1.

Finale: Pogačar-Bricelj 2:0.

Prvakinja je postala tako neorganizirana Pogačarjeva, druga pa je Hermežanka Bricljeva.

Darila so bila razdeljena ob primernih nagovorih predsednika Hermesa dr. Maurija, zastopnika italijanske železniške delegacije inž. Pattavine in vodje turnirja g. Pušenjaka. Prireditvi je ves dan prisostvovalo mnogo gledalcev.

Juventus je prvi porazil Livorno

Edina, zato pa tem večja in za položaj v tabeli važnejša senzacija včerajšnjega 10. kola italijanskega nogometnega prvenstva v diviziji A je prvi poraz vodečega Livorna. Livorničani so izgubili na svojih tleh proti Juventusu. Kaže, da je moštvo preutrujeno in da je začetni elan, ki je dvigal moštvo in ga vodil od zmage do zmage, zelo popustil. Verjetno bo zdaj nastopila kritična doba, ki bo Livorno prisilila, da bo prepustil vodilno vlogo drugim. Med temi se sedaj pojavlja tudi zmagovalec Livorna torinski Juventus. Že v prejšnjih kolih se je opažalo, da niza Juventus uspeh za uspehom in da vedno bolj tišči v ospredje. Sedaj je že celo med prvo četvorico in gotovo ni to še njegova zadnja beseda.

Ostale tekme so se končale skoro vse po pričakovanju. Z gostovanja sta odnesli po pol izkupička edino Roma in Milano. Hud je poraz Genove v Milanu. Razultati tekem so naslednji:

Genova: Liguria-Venezia 1:0.
Torino: Torino-Triestina 4:1.
Bergamo: Atalanta-Milano 0:0.
Rim: Lazio-Vicenza 2:1.
Bologna: Bologna-Fiorentina 3:1.
Bari: Bari-Roma 2:2.
Milano: Ambrosiana-Genova 3:0.
Livorno: Juventus-Livorno 3:0.

Stanje v tabeli je takole: Livorno 16 točk, Torino 14, Juventus in Lazio 12, Genova 11, Roma, Bologna, Ambrosiana, Fiorentina in Milano 10, Atalanta in Bari 9, Ligurja 8, Triestina 7, Vicenza in Venezia 5 točk.

Tudi Spezii se majejo tla

V diviziji B je bila najvažnejša tekma v Padovi, kjer sta se sestali kandidatinji za zmago Spezia in Padova. S prednostjo domačih tal je Padovi uspelo poraziti Spezio in tako izboljšati izdatno svoj položaj in omogočiti Pro Patrii, ki je igrala v Cremoni neodločeno, da se je postavila ob bok Spezii. Napoli je bil poražen v Pesvari, Savona pa je podlegla na svojem igrišču Pisi. Pomemben je eneodločen rezultat v Lodiju.

Rezultati tekem v diviziji B so:

v Pescari: Pescara-Napoli 3:1, v Savoni: Pisa-Savona 3:1, v Cremoni: Cremonese-Pro Patria 0:0, v Vidmu Udinese-Novara 4:1, v Sieni: Siena-Alessandria 4:2, v Palermu: Palermo-Modena 1:0, v Lodiju: Fanfulla-Brescia 1:1, v Rimu Mater-Anconitana 4:0 in v Padovi: Padova-Spezia 2:1.

Stanje v tabeli: Speezia in Pro Patria 14 točk, Padova 13, isa, Napoli, Brescia in Anconitana 12, Modena Cremonese in Alessandria 10, Fanfulla 9, Novara, Udinese, Palermo in Mater 8 Siena in Savona 7, Pescara 6 točk.

„Prima linea"

Izšla je 5. številka glasila Zveze borbenih fašijev za Ljubljansko pokrajino. Zanimiva vsebina stoji popolnoma pod mogočnim vtisom velikega zgodovinskega govora Ducejevega. List je objavil govor v celoti, tako da ima vsakdo priliko, da se do podrobnosti seznani ne samo z vsebino, ki jo poznamo že iz naših listov, marveč tudi z ono značilno dikcijo, ki odlikuje Mussolinijeve govore, z blestečo njegovo frazeologijo in z drugimi značilnostmi, ki se v prevodu ne dado točno podati. Naslednji članki so posvečeni obsodbi barbarskega načina vojevanja, ki so se ga Angleži lotili nasprotij Italiji, uničujoč mirna, neutrjena mesta, pokončavajoč nesmrtne italijanske umetnine, ki so že davno last vsega omikanega človeštva ter obmetavajoč z bombami bolniške ladje.

Času primeren je nesporno tudi članek o »bušidu«, viteškem zakoniku borbenega japonskega naroda, ki je treba njegov nenadno nagli dvig in razvoj iz zapuščene, azjatske države v sodobno velesilo, pripisati duhu »bušida«. Peta stran lista je posvečena italijanskemu gledališču, deloma pa tudi silnim likom nekdanjega in sedanjega rimskega cesarstva. Veliko pozornost posveča list socialnim vprašanjem, o čemer pričajo temeljiti članki šeste strani. Tudi poročila o delovanju fašistične organizacije so se v kratkem času, odkar izhaja glasilo, lepo razmahnila, kar zopet dokazuje, da se organizacija prav marljivo giblje.

Sijajen uspeh v Dopolavoru Oboroženih sil

Pod pokroviteljstvom pokrajinskega Dopolavora je bila 4. t. m. zvečer v Dopolavoru Oboroženih sil va Jetejska predstava za oficirje in italijanske dopolavoriste.

Predstava, ki je bila prirejena za moštvo že v prejšnjih dneh, je imela ponovno zavidanja vreden uspeh.

Z Gorenjskega

— **Gauleiter dr. Rainer na Gorenjskem.** V sredo je obiskal Gauleiter dr. Rainer v spremstvu viš. strežmojstra imetnika viteškega križca Schmölzerja Kranj. Zgodaj popoldne ga je na meji pozdravil okrožni vodja. Na Jezerskem je pregledal službeno mesto krajevne skupine posvetovalnico za matere in otroški vrtec. Zglasil se je tudi na županstvu. V Predoslju si je ogledal šolo in strankin dom. Po ogledu Brda se je udeležil na povabilo kulturnega večera v strankinem domu v Kranju.. Dr. Koschir je pripravil s težko ranjenimi ter Hitlerjevo mladino lepo prrireditev pod geslom »Gorenjska — pokrajina Nemčije«.

— **Poljedeljska razstava v Kranju podaljšana.** Glede na veliko zanimanje za gorenjsko kmetijsko razstavo in da se omogoči čim večjemu številu kmetov, zlasti pa uslužbenstvu in mladini obisk, je bila razstava podaljšana do vštete včerajšnje nedelje. Že v prvih dveh dneh si jo je ogledalo 5.000 obiskovalcev. Ljudje so se zlasti zanimali za razstavljene kmetijske stroje.

— **Gradbena delavnost na Gorenjskem.** Stanovanjska naselbina »Neue Heimat« v Kamniku je imela nedavno likof. Poleg številnih zastopnikov stranke in državne oblasti sta bila navzoča tudi okrožni vodja in deželni svetnik iz Radovljice. Zaupnik za gradnjo socialnih naselbin »Neue Heimat« je poročal o gradbeni delavnosti na Gorenjskem. Likof je bil zaključen s skupnim kosilom v Kendovi gostilni.

— **Zborovanje županov.** Deželni svetnik dr. Hinteregger je sklical župane radovljiškega okrožja na delovno zborovanje. Uvodoma je sporočil zbranim županom, da je zaprosil dosedanji občinski komisar v Radovljici za razrešitev. Prošnji je bilo ugodeno in upravni posli okrožnega mesta so bili poverjeni glede na združitev Lesc z Radovljico radovljiškemu županu Fürederju. Deželni svetnik se je pri tej priliki zahvalil odhajajočemu občinskemu svetniku Babniku in mu izrazil priznanje za njegovo delo. Babnik je prevzel civilno upravo lani v aprilu kot prvi občinski komisar radovljiškega okrožja. Mnogo, kar se je takrat storilo v Radovljici, je bilo storjeno na njegov pobudo in pod njegovim vodstvom. Govornik je omenil preimenovanje ulic, olepšanje mesta, gradnjo cest, razširjenje vodovodnega omrežja, otvoritev mestne knjigarne in še druga dela. Novi okrožni komisar Füreder je vodil prej občino Lesce. Vladni asistent Standhartner je govoril o izdajanju posebnih legitimacij in posebnih določbah glede potnih listov. Inspektor Seeleiter je kratko obravnaval najvažnejša prehranjevalna vprašanja Gorenjske. Višji inspektor Rachle je govoril o občinskih in hišno pravnih vprašanjih. Nekaj načelnih pojasnil o tem je dal še inspektor Steiner.

— **Življenje in umiranje.** V Ihanu je umrl nedavno eden najstarejših občanov Jernej Kavka, po domače Glavič, star 76 let. Poročili so se v Ihanu občinski tajnik Ladislav Aleševec s šiviljo Agato Hribarjevo in mizarski pomočnik Janez Svetlin s posestnikovo hčerko Frančiško Sojer. V občini Predosljah so bile od 1. oktobra do 1.decembra rojeni Ivan Grašič, Terezija Miklavčič, v občini Strakovlje Terezija Ovsenek, Franc Šunker, Franc Trebar in Ivan Gašperlin, vsi v Britofu in Marija Hrbl v Predosljah. Umrli so pa v istem času: Janez Jama iz Kokrice, Marija Žirovnik iz Orehovelj, Franc Šunker iz Britofa, Franc Žibert iz Suhe ter Ivan Mavec ter Frančiška Pogačnik iz Predoselj. V občini Predvor so bili rojeni Marija Savš, Zgornje Jezersko, Marija Roblek, iz Bašlja, Janez Hudobivnik iz Kokrice, Brigita Schiberle iz Zgor. Jezerskega, Leopold Miklavčič iz Spod. Bele, Janez Jagodic in Andrej Nuner iz Zgor. Bele ter Franc Schenk iz Predvora. Umrli so pa zidarjeva hči Marija Ribnikar iz Zgor. Bele in vrtnarski delavec Janez Mavec iz Bavka. V občini Tržič so bili v novembru rojeni Janez Ribič, Bogoljub Rožič, Josipina Stegnar, Marija Vidmar, Josipina Dergan, Friderik Kopač in Janez Klofutar. Umrli so Katarina Mally, Bogoljub Ahačič, Gregor Mali in Janez Bodlej. Poročili so se Karel Varš z Marijo Aman, Janez Novak z Ivanko Sedej, Luka Slapar z Marijo Penko, Leopold Fornazarič s Frančiško Košir, Josip Gergan z Antonijo Perko, Janez Istenič z Ano Zadnikar, Aleksej Meglič z Ivanko Gaberc, Ignac Valjevec z Antonijo Zupan in Ferdinad Kramer z Božidaro Majcen.

— **Predavanja o Afriki.** Desetar Reinhold Püttner prireja po večjih krajih Gorenjske predavanja o afriškem bojišču. Predavanja spremljajo lepe skioptične slike. Püttner se je sam udeleževal vojne v Afriki. Predaval je že v Radovljici, Kranju, Tržiču in na Jesenicah.

Miklavževa nedelja v Ljubljani

Ljubljančani so imeli tudi letos velike skrbi in komedije z Miklavžem

Ljubljana, 7. decembra.

Miklavževa »sezona« je kratka, a zato tem živahnejša; tudi letos je vznemirila meščane, da so pozabili na vse drugo: glavni dogodek je bil Miklavž. Ves teden je bil Miklavž zaveznik ter pospeševatelj trgovine, povsod so ga klicali na pomoč in prodajalci so opozarjali vsi po vrsti, da so njegovi »dvorni dobavitelji«. Če dandanes ljudje sploh kaj kupujejo, ja pač njihova sveta dolžnost — da ne greše proti dobrim, pradavnim običajem —, da kupujejo pred Miklavžem.

To smo morali povedati, ker so nekateri mislili, da se ljudje ne bodo letos niti spomnili na Miklavževo sezono, odnosno da jih koledarski dnevi sami na sebi ne bodo mogli vznemiriti ter podžgati kakor včasih. Ljudje se pa vendar ne spreminjajo tako hitro, zlasti ne, če se ne spreminja tudi pratika. Težko je povedati, v čem se je letošnja Miklavževa sezona razlikovala od prejšnjih. Menda v tem, da so ljudje nekatero blago še tembolj kupovali. O slabši kupčiji res ne smemo govoriti, zlasti če ocenjujemo samo kupčijsko življenje na Miklavževem sejmu.

Nekateri gledajo na naš Miklavžev sejem prezirljivo, posebno letos so se mu posmehovali, ker se jim je zdel tako skromen. V resnici je Miklavžev sejem vselej najmočnejši poudarek vse Miklavževe sezone in tudi letos ni moglo biti drugače. Nihče ga ne more prezreti in sleherni dober meščan mora svaj enkrat mimo stojnic. Kdor je pa sejem obiskal, je moral tudi kaj kupiti že po tradiciji. V soboto popoldne so prihajali meščani iz vseh okrajev na sejem in baje je bila prav zaradi tega takšna gneča na trajnvaju, da so nam pokale kosti. Tedaj je bila »razprodaja«, kar zveni mnogo bolj sugestivno kakor »prodaja«. V resnici je bilo že zgodaj popoldne mnogo blaga razprodanega. Proti večeru je pošlo že vse, kar se baje še nikdar ni zgodilo. Mnogi kupci so odhajali razočarani, ker so sejem obiskali z najboljšim namenom, da se založe s pisanim blagom ter napolnijo zvečer Miklavžev koš. Ljudje so pokupili slaščice in sadje, »miklavževke«, kakor pravijo nekateri »umetninam« iz kartona in krp, podobam Miklavža, in baje so zvečer pošle celo šibe.

Če se je torej kdo v soboto zvečer pritoževal, da je dobrotnik Miklavž pozabil nanj, naj ne misli, da svetnik ni hotel kupovati, temveč da je pokupil vse, pa ni mogel vsem ustreči.

Toda kdo bi žaloval. Komur ni postregel Miklavž v soboto zvečer, si je postregel včeraj sam. Menda je tudi to tradicija, da meščani praznujejo Miklavževo nedeljo. Včeraj je niso vsaj nič manj slovesno praznovali, kakor so Martinovo. Predvsem ni nihče zdržal doma. To je menda treba pripisovati tudi toplemu vremenu; na prostem se nam je zdelo topleje kakor v stanovanjih. Mnogi meščani so bili povabljeni na razna zasebna miklavževanja, številni so si miklavževanje improvizirali v svojih nedeljskih zatočiščih, v gostilnah, in vse to ni moglo ostati skrito. Ulice so oživele in zopet je izredno trpel tramvaj, odnosno tisti, ki so se hoteli peljati po vsej sili. Že dopoldne je bil tako živahen promet, kakor da je vožnja s tramvajem pravi nebeški užitek. Ljudje so še vedno prenašali zavitke, kakor da Miklavž ni mogel razdeliti vseh daril že v soboto. Od časa do časa je v tramvaju zadišalo tako prijetno in nič manj vsiljivo, kakor da smo bili na kolinah. Meščani so prenašali in prevažali razne skrivnostne dobrote, o kakršnih si človek ne upa niti govoriti. Če bi se kdo temu čudil, bi ga pogledali pomilovalno in očitajoče, češ saj je vendar Miklavževa nedelja!

Miklavževa sezona je bila torej po pojmih naših meščanov končana dostojno, to se pravi v splošno zadovoljstvo vseh, ki so jo praznovali. Seveda, praznovali so jo vsi; sramota bi bila, če bi si kdo upal priznati, da je ni praznoval. Zdaj je pa konec velikih skrbi z Miklavžem in meščani se bodo lahko posvetili z vsemi silami božični sezoni ki se že začenja.

GLEDALIŠČE

DRAMA

Torek, 8.: ob 14.: **Petrčkove poslednje sanje. Prvič v sezoni. Mladinska predstava. Nastop Miklavža. Izven. Cene od 12 lir navzdol.** Ob 17.: **Ples v Trnovem.** Izven.

OPERA

Torek, 8.: ob 10.30: **Angel z avtom. Mladinska opereta. Izven. Prvič v sezoni. Cene od 20 lir navzdol.** Ob 16.: **Thais.** Izven.

Nov grob

Umrl je g. **Drago Prinčič**, abs. jur., uradnik Protituberkulozne zveze. Neizprosna smrt je ugrabila hudo prizadetim svojcem mladega inteligentnega Draga, ki je po večmesečnem bolehanju končno omahnil in za vedno zapustil svojce ter številne prijatelje in znance, ki so ga visoko cenili in spoštovali. Pogreb pokojnega bo v ponedeljek ob 15. iz Žal, kapelice sv. Krištofa na pokopališče pri Sv. Križu. Blagega pokojnika, ki ga je smrt prezgodaj ugrabila, bomo ohranili v najlepšem spominu Mir njegovi duši, žalujočim izrekamo globoko sožalje.

Iz Spodnje Štajerske

— **Novi grobovi.** V Mariboru so umrli uradnikova soproga Antonija Antolič roj. Cernetič, stara 70 let; delavec Janez Krofič, star 68 let; viničarjeva hčerka Viktorija Babič, iz Tresternice, stara 13 let; vpokojeni železniški uradnik Franc Ramel, star 80 let; trgovski nameščenec Rudolf Vodopivec, star 53 let; žena pomožnega delavca Ana Satler, stara 50 let; vpokojen generalni ravnatelj Hans Schonsky, star 76 let; sinček glasbenika Oto Kropej in železničarjev sinček Anton Geč. V Studencih pri Mariboru je umrla hišna posestnica in redarjeva žena Ivana Kopač, stara 75 let. V Ormožu je umrl diplomirani trgovec in lastnik žage Ludvik Kuharič, star 32 let. V Gorici pri Sv. Petru je umrl posestnik Jernej Likovec; v Čatežu je umrl Franc Jaklič, star 71 let; v Št. Jurju gostilničar Herman Kincl; v Klancyu pri Doberni so umrli Jakob Topolšek, star 74 let; Martin Marošek in Št. Janža, star 77 let in Janez Dergajner iz Lokovina, star 73 let. V Framu je umrla zasebnica Alojzija Stampfel, roj. Pivec, stara 83 let. V Celju je umrl privat. uslužbenec Janez Morn, star 59 let; v Lipnici pa vpokojeni viš. revident Janez Soršak, star 80 let.

— **Simfonični koncert v Celju.** Glasbeni ravnatelj Gustav Müller priredi z mestnim simfoničnim orkestrom v petek 11. t. m. v Nemškem domu v Celju tretji simfonični koncert, posvečen izključno Beethovnu.

— **Težka prometna nesreča.** V Mariboru je neki motociklist povozil 80letnega vpokojenega kontrolorja bolniške blagajne Andreja Seitnitzerja iz Peker. Starček je dobil težke poškodbe na levi nogi in na glavi. Prepeljali so ga v bolnico.

Beležnica

KOLEDAR

Danes: Ponedeljek, 7. decembra: Ambrož
Jutri: Torek, 8. decembra: Brezmadežno spočetje Marije

DANAŠNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Kontesa Castiglione
Kino Sloga: Vila na prodaj
Kino Union: Dvoboj
Kino Moste: Prva žena in Zanobio
Simfonični koncert ob 18. v Unionski dvorani
Umetniška razstava Mušič-Sedej-Zonič v Jakopičevem paviljonu

PRIREDITVE NA PRAZNIK

Kinematografi nespremenjeno
Umetniška razstava Mušič-Sedej-Zonič: ob 11. vodi po razstavi prof. Ivan Vavpotič

DEŽURNE LEKARNE

Ponedeljek: Dr. Kmet, Bleiweisova cesta 43, Trnkoczy ded., Mestni trg 4, Ustar, Šelenburgova ulica 7
Torek: Mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9, Ramor, Miklošičeva cesta 20, Murmayer, Sv. Petra cesta 78

Praznično dežurno zdravniško službo bo opravljala: od ponedeljka od 20. do srede do 8. zjutraj mestna zdravnica dr. Jožica Žitko, Pleteršnikova ul. 13.

Radio Ljubljana

TOREK, 8. DECEMBRA 1942/XXI.

7.30: Slovenska glasba. 8.: Napoved časa — Poročila v italijanščini. 12.20: Plošče. 12.30: Poročila v slovenščini. 12.45: Lahka glasba. 13.: Napoved časa — Poročila v italijanščini. 13.15: Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih sil v slovenščini. 13.20: Plošče. 13.25: Operno glasbo vodi dirigent Morelli, sodeluje sopranistka Anna Burco Gentile. 14.: Poročila v italijanščini. 14.15: Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec — Operetna glasba. 15.: Poročila v slovenščini. 17.15: Plošče »La Voce del Padrone — Columbia«. 19.: »Govorimo italijansko« — poučuje prof. dr. Stanko Leben. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Lahka glasba. 20.: Napoved časa — Poročila v italijanščini. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.45: Tipična glasba. 21.: Orgelski koncert Pavla Rančigaja, sodeluje violinist Jan Šlaja — prenos iz cerkve Sv. Petra v Ljubljani. 21.30: A. Nicotera: Pogovor s Slovenci. 21.40: Koncert sopranistke Ksenije Kusej. 22.: Orkester vodi dirigent Fragna. 22.45: Poročila v italijanščini.

Kdor hoče ostati zdrav

naj je od vsega, kar služi preprostemu ljudstvu za hrano

Ljubljana, 5. decembra

Snovi potrebne za obstanek človeškega organizma — hranilne ali redilne snovi — dobiva telo iz živil, ki so rastlinskega in živalskega izvora. Kot **gradivo** so potrebne beljakovine, rudninske snovi in voda, deloma tudi tolšče in ogljikovi vodani; za toploto pa so potrebne predvsem tolšče in ogljikovi vodani. Izjemoma lahko služijo za toploto tudi beljakovine, kar pa ni priporočljivo, ker so predrage.

Naloga prehrane je porabljene snovi nadomestiti in vzdrževati ravnovesje med prejemki in izdatki. Zato mora biti naša vsakdanja hrana v zadostni meri redilna, dobro pripravljena in primerna stanju organizma, biti mora tečna in prebavljiva, ne sme biti preenolična in končno — ustrezati mora času in ceni.

Človek potrebuje dnevno 30 do 80 g beljakovin

Najvažnejša redilna snov so beljakovine. Vsi telesni organi in sokovi so v veliki meri sestavljeni iz beljakovin. Beljakovine vsebujejo razen ogljika, vodika in kisika mnogo dušika in žvepla, nekatere tudi fosfor. Zato se beljakovine ne dajo nadomestiti s tolščami in ogjikovimi vodami. Popolne beljakovine vsebuje špinača, meso, kri, mleko, jajca, krompir. Nepopolne vsebujejo sočivje, moka in drugi mlevski izdelki.

Koliko beljakovin potrebuje človek na dan? Najnovejša raziskovanja so pokazala, da zadošča 35 do 80 g beljakovin za 70 kg težkega človeka na dan. Če je hrana pravilno sestavljena, lahko brez skrbi rečemo, da je v navadnih živilih vedno tolikšna množina beljakovin, kolikor jo telo potrebuje.

Tolšče so najizdatnejše kurivo

Druga važna sestavina naše hrane so poleg beljakovin tolšče. Razlikujemo rastlinske (bučno, makovo, olivno olje, palmino maslo, kokosovo maslo), živalske tolšče (svinjska mast, loj, presno maslo gosja mast, kostna mast ribje olje itd.) in umetne masti (margarin). Tolšče so za telo najvažnejše kurivo. Zadošča jih majhna množina.

Kolikor jih ne porabi za toploto in energijo, jih telo naloži kot rezervo pod kožo in okrog notranjih organov. Tolšča ščiti nežne organe pred poškodbami in pospešuje prebavo beljakovin. Preobilno nabiranje tolšče v našem organizmu preprečimo z gibanjem. Debelušnost je bolezensko stanje, ki se tudi podeduje in povzroča bolezenske spremembe srca in krvnih cevi.

Z ogljikovimi vodani se dobro nasitimo

Ogljikovi vodani so za telo važno kurivo, nadomeščajo pa deloma tudi tolščo. Hrana, ki vsebuje mnogo ogljikovih vodanov, je cenejša. Z njo se dobro nasitimo, ker jih lahko pojemo veliko količino. Velika množina vodanov poleg beljakovin povzroča debelost.

Ogljikovi vodani so organske spojine, sestavljene iz ogljika, vodika in kisika. V prirodi so zelo razširjeni. Delimo jih v proste ali enostavne (grozdni sladkor in sadni sladkor) in v sestavljene ogljikove vodane (trsni in pesni sladkor, mlečni sladkor, sladni sladkor, škrob, dekstrini, inulin glikogen in celuloza, ki služi za živalsko hrano). Upoštevati moramo tudi umetne sladkorje: saharin dulcin in glucin. Saharin pridobivajo iz premogovega katrana. Je 500krat bolj sladek kot navadni sladkor. Uporabljajo ga zlasti tisti ki imajo sladkorno bolezen. **Nima nikake hranilne vrednosti.**

Rudninske snovi grade okostje

Telo potrebuje tudi rudninskih snovi; razen njih pa tudi kuhinjsko sol, ki dovaja telesu med drugim jod, ki mu je zelo potreben. Rudninske snovi delimo v kovine in nekovine. Petino suhih snovi v človeškem organizmu tvorijo rudninske snovi, to je približno $^1/_{20}$ telesne teže.

Rudninske snovi so važne za zgradbo okostja. Važno je razlikovati med **lužnimi in kislinami.** Hrano, v kateri prevladujejo nekovine, imenujemo kislinotvorno, ker se pri prebavi spajajo s kisikom in tvorijo kisline. Hrani pa, v kateri je več kovin, pravimo, da je lugotvorna, ker spojene s kisikom tvori lužine. Pretežna večina rudninskih snovi je vezana z organskimi spojinami. Pri zgorevanju teh spojin nastajajo kisline in lužnine. Naš organizem jih more izločiti skozi ledvice le tedaj, če so spojene v sol. Zastajanje kislin v organizmu povzroča razne motneje in bolezni na prebavnih organih, jetrih, ledvicah itd. Če hočemo, da bo naše telo zdravo, moramo skrbeti, da bo v hrani dovolj lužnin, ki se vežejo s kislinami in tako preprečijo škodljivost.

Rudninske snovi, ki tvorijo pri prebavi in presnavljanju naše hrane lužnine, so predvsem v zelenjavi, krompirju, kolerabi, korenju, špinači, redkvi, zelenem stročjem fižolu, jabolkih, češpljah, v krvi in mleku. Mnogo kislin vsebujejo živila, ki so bogata beljakovin, in mastna hrana: jajca, meso, sir, moka, mlevski izdelki, stročnice, orehi, brusnice in razne tolšče.

Vitamini so dopolnilne snovi

Vitamini so za naše življenje in zdravje zelo važni. Vitamini niso redilne, temveč le pomožne snovi. Pomanjkanje vitaminov povzroča v telesu razne bolezni.

Vitaminov je več vrst. Označujemo jih z velikimi črkami A B C D E. Vitamin A zabranjuje očesno sušino, pospešuje rast, tvorbo kosti, pravilno delovanje tolščnih žlez in poveča odpornost proti nalezljivim boleznim. Najdemo ga v rumenjaku, presnem maslu, ribjem olju, špinači in drugi listnati zelenjavi, dalje v korenju, paradižnikih, mandljih v siru iz posnetega mleka, v mesu klavnih živali.

Vitamin B varuje pred vnetjem in ohromelostjo živčevja, pred tako imenovano boleznijo beriberi. Najdemo ga v enotni moki, neoluščenem rižu, grahu, čebulnicah, zelenem stročju, redkvici, korenstvu in listnati zelenjavi grozdju oranžah, limonah, paradižnikih, mleku, smetani, orehih in lešnikih. Vitamin B pospešuje tudi rast.

Vitamin C nas varuje pred boleznijo skorbutom (krvavitev dlesni, sklepov in kostnice). Je v zelenih rastlinah, kislem zelju, svežem mleku, maslu, krompirju, rumenjaku, svežem mesu itd. Vitamin D nas varuje pred angleško boleznijo ali rahitisom ter vpliva na krče in tvorbo kosti. Telo ga dobi v mleku, ribjem olju, surovem maslu, rumenjaku, paradižnikih, korenju, zelenjavi in kislem zelju. Vitamin E je vitamin proti jalovosti in je važen zlasti za mlade matere.

Iz zgodovine prehrane

Preprostega, primitivnega človeka v najstarejših časih je varoval pred škodljivo hrano prirojen čut. V srednjem veku je bil način prehrane do najvišjih plasti navzgor docela preprost. Po odkritju novih delov sveta, ko se je pojavila cvetoča doba za trgovino in obrt, so ljudje, zlasti meščani, zopet zapadli nagnjenju do pretirano izbranih jedi in pijač.

Devetnajsto stoletje je znova vplivalo na premembo. Ljudje so postali čim dalje izrazitejši odjemalci tovarniških živilskih izdelkov (testenine, konzerve, oglajen riž), kar je izpodrivalo domače pridelke. Tehnika je storila vse, da je napravila živila odjemalcem prikupljivejša. Cenili so najbolj tista živila, o katerih je trdila kemija, da se docela izrabijo v človeškem organizmu (meso, jajca, bela moka). Zelenjava in krompir sta zavzemala podrejeno mesto. V pozabo je prišel pregovor: Kdor hoče ostati zdrav, naj je od vsega, kar služi kmetu in preprostemu ljudstvu za hrano.

Po svetovni vojni je prišlo do velikega preobrata. Med vojno so zaradi pomanjkanja raznih živil in z uporabo konserv in nadomestkov nastale razne bolezni. Zdravniki so dognali njihov izvor v napačni prehrani. Skupno z drugimi znanstveniki so v kemičnih laboratorijih prišli do zanimivih dognanj o vitaminih, nad vse potrebnih lužninah in drugem.

(Po Mr. A. Žužek: Hranoslovje)

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Predstave ob delavnikih v kinu Matici in Unionu: ob ½16. in ½18. uri; v Slogi neprekinjeno od 14. ure dalje. Ob nedeljah in praznikih v kinu Union ob 10.30, v kinu Matici in Slogi ob 10., v vseh treh ob ½14., ½16. in ½18. uri

KINO MATICA TELEF. 22-41

Očarljiva **Doris Duranti** v zanimivem filmu z dvora Napoleona III.

Kontesa Castiglione

Krasni kostumi! — Igralci: **Andrea Checchi, Renato Cialente**

KINO UNION TELEF. 22-21

Odličen film po Puškinovi povesti

Dvoboj

Glavni igralci: **Fosco Giachetti, Assia Noris** in drugi

KINO SLOGA TELEF. 27-30

Odličen film, poln paradoksnih scen in vedrosti je

Vila na prodaj

V glavni vlogi: **Amedeo Nazzari** in **Vera Carmi**

lažje poškodbe, ki so v kratkem ozdravljive.

— **Pod se je porušil in pokopal pod seboj šest ranjencev.** V ulici Cadore 27 v Cremoni so bili zbrani v drugem nadstropju omenjene hiše družinski člani A. Puerari, ko se je nenadoma zamajal pod in zgrmel v globino. S podom vred so omahnili navzdol tudi družinski člani, ki so bili doma in sledilo je tudi vse pohištvo. V prvem nadstropju so se znašli ranjeni petletna Roza Puerari, 30-letna Alojzija Betoni-Puerari, 19-letni urar Mario Betoni, 58-letna gospodinja Marija Adami, 15letni tipograf Silvano Lazzari in 38letna gospodinja Marija Albertoni. Ranjenci so bili prepeljani v cremonsko bolnišnico. Smrtnih žrtev k sreči ni bilo.

IZ LJUBLJANE

—lj **Zopet smo odložili zimo.** Sedanje jesensko vreme je kakor naročeno. Doslej je bilo suho in zmerno hladno, tako da nismo trpeli zaradi blata in vlage kakor navadno. Tudi jesenskih obolenj je bilo doslej mnogo manj. Glavno pa je, da je jesen še v resnici, ne le po koledarju. Ker doslej še ni bilo hujšega trajnega mraza in ker še ni snega. Tako smo do lej lanko še varčevali s kurivom in precej smo prihranili na obutvi. Lani ozorej je zima trajala že dober mesec, saj je začelo snežiti ob koncu oktobra. Zdaj je pa nastopilo južno vreme, kar nam je še posebno všeč, ker je znatno topleje. Toplejše vreme je začelo nastopati že v petek, ko ni bilo več slane in ko je bil zračni tlak še zelo visok ter nismo pričakovali juga. V soboto zjutraj je bilo malo hladneje, zato tudi nismo mogli mi liti, da se bo uveljavil jug. Pač smo pa v splošnem sodili, da nam bo Miklavž prinesel sneg. Že dopoldne v soboto je naleteval sneg, a popoldne se je precej ogrelo in dišalo je bolj po jugu kakor snegu. Najvišja temperatura je znašala v soboto 5.2°. Včeraj zjutraj je bilo nenavadno toplo za december: včerajšnja najnižja temperatura je znašala 3°. Jug je prinašal čedalje več toplega zraka od morja in včerajšnja najvišja temperatura je dosegla 8.4°, kar je rekord za december. Zvečer se je začelo jasniti, zato se je pa zgostila zelo gosta megla v Ljubljani ki kotlini. Zelo megleno je bilo tudi davi. Bilo je malo hladneje kakor včeraj zjutraj. Dnanašnja minimalna temperatura znaša 0.2°. Zračni tlak je še vedno visok, kar je nenavadno pri južnem vremenu. Najbrž se bo uveljavila zopet burja.

KINO MOSTE

Danes ob 16.30

Prva žena (Rebeka)

in

Jeklena armada

Na praznik predstave ob **13.30, 16.30.** Radi ogromnega zanimanja za film **Prva žena** opozarjamo, da bo predprodaja na praznik od 10.30 ure dalje

—lj **Sindikat mesarjev in klobasičarjev v Ljubljani** sporoča po nalogu Visokega komisariata cenj. občinstvu, da bodo prodajali v Ljubljani v sredo, dne 9. decembra od 8. do 12. ure mesarji na nabavne knjižice za meso po 10 dkg salam odnosno krvavic na osebo.

—lj **Osnutki proračunov mestne občine ljubljanske za l. 1943.** so izdelani ter so po § 117 zakona o mestnih občinah od 5. do vključenega 9. decembra t. l. razgrnjeni občinstvu v prostorih mestnega trošarinskega oddelka, Lingarjeva ulica št. 1, I. nadstropje desno, soba št. 23. Vsak član mesta in tudi vsaka oseba, ki plačuje neposredni davek od imetja v občini, ima pravico napraviti svoje pripombe k osnutkom proračunov v tem roku.

—lj **Ponovitev sinfoničnega koncerta.** Sinfonični koncert, ki se bo vršil danes ob 18. uri v veliki unionski dvorani, bo na vsestransko željo ponovljen v ponedeljek, 14. t. m. ob 18. uri v veliki unionski dvorani. Ponovil se bo cel spored nocojšnjega koncerta in bo tudi pri ponovitvi izvajal pianist prof. Anton Trost Griegov Koncert za klavir in orkester. Vstopnice bodo od srede zjutraj dalje v predprodaji v knjigarni Glasbene Matice. IV. sinfonični koncert, katerega bo dirigiral violinist Karlo Rupel bo v petek, dne 18. t. m. v veliki unionski dvorani. Vstopnice za ta koncert pa pridejo v predprodajo v ponedeljek, dne 14. t. m.

—lj **Oddelek trgovinskih delojemalcev** Pokrajinske delavske zveze v Ljubljani sklicuje sestanek osebja svobodnih poklicev za **torek, dne 8. decembra 1942 ob 10. uri dopoldne** v uradnih prostorih Trgovinskega oddelka PDZ, Miklošičeva cesta 22/I (palača Delavske zbornice) prostori nad knjižnico. Vabimo vse pomočno osebje, zaposleno pri zdravnikih, zobozdravnikih in veterinarjih, da se tega sestanka zanesljivo udeleži. Plačilni in službeni pogoji tega pomožnega osebja so skrajno slabi in neurejeni. Vršil se bo razgovor, kako izboljšati sedanji položaj. Prosimo vse zainteresirane, da pripeljejo na sestanek tudi svoje stanovske tovariše in tovarišice.

—lj **Vse posetnike današnjega simfoničnega koncerta opozarjamo,** da bo začetek točno ob 18. uri. Zato prosimo, da pravočasno zasedejo svoja mesta v dvorani. Med izvajanjem posameznih točk vstop v dvorano ni dovoljen. Vstopnice za ta koncert so že vse razprodane.

—lj **Izpremembe regulacijskega načrta med Ilirsko ulico in Sv. Petra cesto.** Ker zahtevajo važne javne koristi je županstvo na podlagi § 12 gradb. zakona odredilo izpremembe in dopolnitve veljavnega regulacijskega načrta za naselje med Ilirsko ulico, Sv. Petra cesto, Škofjo ulico in Vidovdansko cesto. Načrti z določili za izvajanje izpremembe in njih obrazložitev so v smislu § 8 gradb. zakona razgrnjeni za javni vpogled v mestnem tehničnem oddelku, Nabrežje 20. septembra št. 2/II. nadstropje, soba št. 42 med uradnimi urami za dobo enega meseca po preteku petnajstih dni po objavi razglasa v »Službenem listu«. Interesenti lahko pregledajo vse pripomočke in si napravijo prepise. Pripombe k izpremembam morajo interesenti predložiti občini najpozneje v 15 dneh po preteku roka za javni vpogled, sicer ne bodo upoštevane.

Vaše razvedrilo naj bo „Dobra knjiga“

Iz pokrajine Gorizia

— **Na polju slave** je padel karporal Friderik Volk, star 23 let, doma iz Tarnove della Selva pri Goriziji.

— **Živahno vrvenje na Andrejevem sejmu.** V vsej gorizijski pokrajini slovi Andrejev sejem. Na tisoče in tisoče okoličanov pride na Andrejev sejem, kjer si nakupijo vse potrebno za zimo. Živahno vrvenje v sejmskih dneh daje Goriziji posebno privlačen in prikupen obraz. Tudi letos je bilo na trgu Vittoria in v okoliških ulicah zelo razgibano. Seveda ni manjkalo zabavnega sejma z vsemi znanimi atrakcijami, ki so privabljale predvsem gorizijsko mladež.

— **Smrtna nesreča.** 39-letni posestnik Josip Sirk iz občine S. Martino di Quisca je hotel na lov, pa je pred tem še pregledoval svojo lovsko dvocevko in jo čistil. Pri tem je imel puško obrnjeno navzdol. Nesrečno naključje je hotelo, da se je puška sprožila. Sirk je, zadet v glavo, obležal v krvi. Svojci so takoj hiteli po zdravnika, toda vsa prizadevanja so bila zaman. Nesrečni Sirk je kmalu zatem izdihnil.

— **120.000 romarjev na Montesantu.** V letošnji romarski sezoni od maja do oktobra je poromamo na božjo pot na Montesanto nad 120.000 vernikov iz vseh delov Italije. Največ romarjev je bilo s področja gorizijske nadškofije ter triestinsko-capodistrijske škofije.

Mladinska opereta „Angel z avtom“

Letošnja premiera, ki prinaša mnogo novega, bo jutri dopoldne

Ljubljana, 7. decembra.

Človek bi mislil, da je bila težava v racioniranem bencinu.

Pa ni bila.

Ali pa pri dovoljenju za uporabljanje avtomobila?

Tudi ne!

Tak nedolžen angelček, ki zna voziti brez bencina, ti dobi kar ena, dve, tri, dovoljenje. Toda težava se je izkazala pri »rekrutaciji« angelčkov.

Že lani je povedala gospa od blagajne, ki vse ve, da povprašuje staro in mlado, če bo prišel »Angel z avtom« v Opero, pa ga ni bilo. Zato ker so angeli stavkali. Prav zares! Ko smo jim poslali vest, naj pridejo v Opero na skušnje, so odklonili, češ, da imajo šolo, eni dopoldne, drugi popoldne in tako se nikakor nismo mogli zediniti, kdaj bi bil čas za skušnje. Tudi letos je bilo sprva tako. Toda tokrat je bilo z obeh strani več prizadevanja in tako je bil nov »angelski nabor«.

Pa glej ga šmenta! Od predlanske nebeške trume se jih je javila komaj tretjina. In kakšna?! Tisti majčkeni dolgosrajčniki so postali pravi pravcati gospodje in gospodične! Ker pa žal, gledališke angelske haljice nimajo tiste hvalevredne lastnosti, da bi kakor Jezuščkova srajčka kar od rojstva rasle z njimi (kakor pravi legenda), so najmanjši napredovali v večje haljice, za najkrajše pa smo morali poskati nove angelčke.

Izkazalo se je, da ti takle star gledališki angelček dobi na vsak prst novega krilatca. Pripeljali so jih in pričel se je »eksercir«....

Ojoj!!!!

Pokazalo se je, da so samo trdili, da so angelčki, v resnici pa je stalo nemalo truda, da smo napravili iz teh vražičkov nebeška bitja.

Kadar naj bi se po angelsko veselili, smejali in bili prešerni — so razgrajali kakor truma pobesnelih Indijancev ali pa družba nogometaških »navijačev«. Kakšen pekel so takale nebesa!

In čim bolj smo jim dopovedovali, da morajo hoditi nalahko, kakor da bi plavali — saj imajo perotničke — so se udrli čez nebeško rimsko cesto — iz samih lesenih praktikablov (ki nebeško škripljejo, če tudi plavaš preko njih) kakor čreda divjih mustangov. In potem mi pravi neka znana gospa »polna razumevanja«: »Kaj ne, to je užitek delati s temi sladkimi malčki?«

»??!!!!!!!«

*

Letos je igra precej predelana. Prvo dejanje se godi na zemlji, v predmestju, da je kronološki potek dogodkov zapovrsten. Tako vidimo najprej Joškovo pozemsko življenje in trpljenje do srečanja z dobrotnikom ing. Štrukljem, ki pokloni hromemu revčku avtomobilček. Po krivdi hude mačehe, ki se razjezi nad darom, se Joško ponesreči. Drugo in tretje dejanje se godita pred nebeškimi vrati. Joško je med angelčki, ki se tam igrajo in marsikakšno uganjajo na račun nebeškega vratarja sv. Petra, ki ima z njimi svoje križe in težave. Še celo zvezdice rade ponagajajo. Nov bo letos nastop botre Smrti, ki jo sreča Joško, ko gre iz nebes po nekega zemljana, ki ga Joško pozna... In ko pride ta v tretjem dejanju pred nebesa, je to Joškov dobrotnik inž. Štrukelj. Predno pa ga sv. Peter spusti v nebesa, se mora za grehe pokoriti in ujeti nagajivo zvezdico. Tega vam seveda ne izdam, če se mu posreči, da jo ujame ali ne! Vsekakor pa ima v Jošku vročega zagovornika, toda »pravica je pravica« pravi Peter in pesti grešnika Štruklja.

Dejanje se je pomaknilo iz poletnega časa na zimski in tako lahko rečemo, da je spričo raznih popravil »avto« kot nov in tudi njegov angelček (ki je sedaj že tretje leto doma na gledaliških deskah) se je tako »zlikal«, da ni več zelenec. Na vsak način je bliže raju kakor prvič.

Tako bo torej startal v torek dopoldne »Angel z avtom« — brez bencina.

Kot edino pogonsko sredstvo je bila uporabljena samo dobra volja, kajti življenje mora teči vedno naprej in se ne sme ustaviti. Niti tisto navidezno življenje na odru... In če zboli zdaj ta alj oni, morajo priti pač angeli na pomoč: Naložijo vse težave na avto in jih odpeljejo. Kratkomalo odpeljejo — bogve kam. Samo da jih ni. In bogme! ob teh dolgosrajčnikih, ki ti pričarajo z vso svojo naivnostjo modra in rožnata nebesa — pozabiš na marsikaj in dobiš vero, da tudi naše gledališke umetnosti ne bo konec, kajti med krilatci se zablesti troje, četvero talentkov, ki potrdijo, da Bog Oče ni pozabil na naš teater in njegovo bodočnost.

Maša Slavčeva.

DNEVNE VESTI

Jutri, na praznik Brezmadežnega spočetja, „Slovenski Narod“ ne izide. — Trgovine bodo jutri ves dan zaprte.

***

— **Na polju slave** sta padla višji pehotni kaporal Franc Bazzana in bersaljerski kaporal Umbert Valtorta. Bazzana je bil rojen l. 1919, Valtorta pa 1921. Prvi se je boril na zapadni, jugoslovanski in afriški fronti. Valtorta je žrtvoval svoje življenje na egiptskem bojišču. Pripadal je diviziji Ariete. Oba sa bila po rodu iz milanske okolice.

— **Umrl je akademik Angel Zanelli.** V Rimu je umrl italijanski akademik Angel Zanelli. Pokojni Eksc. Zanelli je bil rojen v kraju S. Felice del Benaco pri Bresciji. Užival je sloves kot odličen kipar ne le v Italiji, ampak tudi preko meja svoje domovine, saj se je udeležil neštetih mednarodnih umetniških natečajev. Zanimivo je, da je pričel Zanelli svojo karijero kot navaden delavec. Leta 1898 je bil deležen študijske ustanove, ki mu je omogočila, da je lahko šel v Florenco, kjer se je vpisal na tamkajšnji umetnostni akademiji. Svetovno slavo je doživel leta 1913, ko je zmagal v mednarodnem natečaju za spomenik generalu Joseju Antiago v Montevideu. Višek svoje slave je dosegel leta 1931, ko ga je japonska vlada izbrala kot najprimernejšega kiparja, ki naj zasnuje spomenik admiralu Togu za zgodovinsko ladjo »Mikasa«. Zanelli je bil predsednik akademije San Luca. Leta 1939 si je pridobil Mussolinijevo umetnostno nagrado dne 12. junija 1939 pa je bil imenovan za italijanskega akademika v umetnostnem razredu.

— **59. razstava rimske galerije.** Podtajnik v ministrstvu narodne vzgoje je otvoril v Rimu 59. umetnostno razstavo rimske galerije. Na tej razstavi so zbrali svoje umetnine slikarja Petere Angelini in Darij Neri ter kiparja Evgen Russo in Albert Sani.

— **Smrt slikarja Josza.** V Milanu je umrl v svojem stanovanju na korzu Costanzo Ciano odlični italijanski slikar Italo Josz, ki je užival sloves v italijanskih, pa tudi v inozemskih umetnostnih krogih. Pokojni Josz je bil rojen l. 1878 v Florenci, kjer je pričel študije na umetnostni akademiji, kjer sta mu bila učitelja znamenita Mentessi in Brera.

— **Prodoren uspeh rimskega tria v Zagrebu.** Na pobudo italijanskega kulturnega zavoda je koncertiral v Zagrebu znameniti rimski trio. S svojim odličnim izvajanjem skladb F. Schuberta, M. Clementija, Masettija in Pizzettija je žel trio navdušeno priznanje zagrebškega glasbeno ljubečega občinstva, ki je napolnilo akademijsko glasbeno dvorano. Koncertu so prisostvovali zastopniki vlade, diplomatskega zbora in vseh zagrebških kulturnih ustanov. Rimski trio je nastopil tudi v zagrebškem radiju.

— **32 metrov visok zvonik se je porušil.** Te dni so pričeli v naselbini Lomaniga v Brianzi pri Comu z popravili na 32 m visokem zvoniku male župne cerkve. Strokovnjaki so namreč ugotovili, da so temelji zvonika že zelo slabi in da jih bo treba s popravili okrepiti. Toda zvonik se je nenadoma porušil in sicer v času, ko ni bilo na zvoniku in pod zvonikom nikogar. K sreči ni bilo nobene človeške žrtve. Sedaj bodo postavili nov spomenik v slogovni skladnosti s prejšnjim.

— **Prisebna žena ji je rešila življenje.** Na železniški postaji v Desiju je hotela vstopiti na vlak 57letna vdova Speranca Proto. Toda vlak se je že jel premikati. Protovo je potegnilo s seboj, ko še ni bila prav na stopnišču. Nedvomno bi bila prišla pod kolesje vlaka, ki bi ji ne bila priskočila na pomoč gospa Bice Calati, ki je spoznala življenjsko nevarnost položaja, ki se je znašla v njem Protova. Zgrabila jo je za lase in jo krepko potegnila k sebi. Tako ji je prisebnost neustrašne žene rešila življenje. Protova je dobila pri tem nekatere

Pred sodnikom poedincem

Na begu pred neznanci je vrgel proč tuj paket — Sedaj ga latnica toži kot tatu

Ljubljana, 7. decembra.

Stane se je pred kratkim poročil in se naselil s svojo ljubko ženico v Ljubljani. Njegovi starši pa še vedno žive v neki vasi na Dolenjskem, ki spada pod občino Velike Lašče. Stane kljub življenjski spremembi staršev ni pozabil. Ne morda zato, ker bi ga vezalo nanje posebno močno čustvo hvaležnosti, pač pa zato, ker je dants za vsakega ugodno, če ima kakšne sorodnike na Dolenjskem. Prvo leto vojne jih je redno obiskoval in vedno se je vračalv Ljubljano založen s priboljški za nekaj časa. Kasneje so razmere njegove posete omejile.

Letos je ponovno dobil potno dovoljenje. Zato je zvedela tudi njegova znanka Tina, ki je doma iz iste vasi. Že delj časa je želela, da bi našla koga ki bi mu lahko zaupala večji paket za svojo mater, ki živi sama na vasi. Dolgo je iskala zaman, sedaj je pa naletela na Staneta. Bilo ji je všeč, da je našla domačega človeka, saj se lahko takemu bolj zaupa kakor tujim, neznanim ljudem. Prosila je Staneta, naj bi o prvi priliki, ko bo šel zopet na Dolenjsko, vzel s seboj njen paket. Obljubila mu je primerno nagrado. Stane ni bil nič kaj pri volji. Branil se je in branil. Tini ni preostalo nič drugega, kakor da je paket enostavno pustila pri njem v nadi, da jo bo le uslišal.

Stanetu je bilo res nerodno odreči. Paket je ležal na njegovem domu vec dni. Ko se je odpravil domov, je vzel s seboj Tinine stvari. O, da bi jih ne! Poslušajte, kaj se je zgodilo. Tako nam je pripovedoval Stane o dogodku v sodni dvorani:

Tako se je srečno vrnil v Ljubljano. Tu ga je čakala druga preizkušnja. Tini je sicer takoj povedal, kaj se mu je zgodilo in kakšno usodo je doživel njen paket, ženska pa ga je pogledala postrani in nezaupljivo ter mu ni hotela verjeti. Nič ni pomagalo več dejstvo, da je Stane »domač« človek, v njeno srce se je naselilo nezaupanje in ga grizlo. Tina je očitala Stanetu, da si je vso zgodbo gladko izmislil in da ji je paket ukradel odnosno poneveril. Terjala ga je naj ji plača odškodnino v denarju, okrog 800 lir. Stane v začetku ni hotel nič slišati in se ni zmenil niti za njene grožnje, da ga bo ovadila državnemu tožilstvu.

Končno mu je njeno vztrajno nadlegovanje začelo presedati. Ženska se mu je tudi zasmilila in prišel je do spoznanja, da je zanj bolje, če se z njo poravna na lep način, kakor pa da bi imel sitnosti in pota s sodiščem. Tam ni nikoli gotovo, kako se stvari končajo, posebno, če človek nima čiste preteklosti. Stane je bil namreč že večkrat kaznovan zaradi tepeža. Po dolgih pogajanjih je Stane pristal, da poravna polovico škode s pogojem, če Tina ne bo stvari prijavila. Res sta se sporazumela in Tina je prejela 50 lir v denarju in zastavni listek za kolo, vredno okrog 400 lir.

Stane je bil prepričan, da se je pobotal s Tino do konca. Tina pa je bila mnenja, da se je Stanetu zbudila slaba vest in da je pristal na poravnavo, ker se je čutil krivega. Šla je in ga ovadila.

Pred sodnikom poedincem je Stane opisal vso zgodbo, kakor smo navedli. Povedal je tudi, da je bil dalj časa brezposeln in da je našel novo službo prav nekaj trenutkov prej, preden je stopil pred sodnika. Seveda, če bo kaznovan in bo moral v zapor, ga gospodar ne bo maral sprejeti.

Kočljiv položaj — za Staneta. Sodnik bi mu rad pomagal, posebno če bi se izkazalo, da so vse njegove izpovedi resnične. To se pravi, da se je že poravnal s Tino. Kljub temu, da je prejela vabilo, pa Tine ni hotelo biti od nikoder. Sodnik je čakal nekaj časa, nato pa odločitev preložil. Zaslišanje Tine je neogibno potrebno.

Mali oglasi

PREMOG DRVA
I. Pogačnik
LJUBLJANA
Bohoričeva ulica 5
Telefon 20-59

ALI RES SE NE VESTE,

da vam oglas v »Slovenskem Narodu« odvzame vse Vaše skrbi? Če iščete službo ali stanovanje, če želite karkoli kupiti, se obrnite na oglasni oddelek »Slovenskega Naroda«, ki Vam bo s cenenim oglasom izpolnil željo.

Mesto gostiln in kavarn —

je bila Ljubljana v starih časih — Pred 150 leti je bilo v Ljubljani in predmestjih 157 gostiln

Ljubljana, 1. decembra.

V Ljubljani je moralo biti v starih časih precej veselo; tako bi vsaj mislili prijatelji tistih hiš, »kjer Bog roko ven moli«. Če je lahko uspevalo toliko gostiln, so jih ljudje tudi radi obiskovali. V gostilnah pa tudi v starih časih niso jokali. Baje alkohol prinaša nesrečo ter zapušča žalost. Trezniki trde, da so številne gostilne nesreča za vsak kraj. Zagovorniki gostinskega promtea bi jih dandanes seveda odločno zavrnili, kajti gostinski kraji so letoviščni, najnaprednejši, v splošnem vzorno urejeni ter zdravi. Gostinstvo je obrt — ali, če hočete, industrija — ki prinaša kraju največ dohodkov. Čim bolj je razvito, tem naprednejši je kraj v splošnem, ker so potrebne tudi druge ureditve, če naj kraj privablja čim več gostov. Stroške za te ureditve pa krije predvsem gostinstvo. o pa govorimo o gostilnah in kavarnah v stari Ljubljani, moramo seveda upoštevati, da tedaj še ni bilo tujskega prometa v današnjem pomenu besede. Ne bomo razglabljali, ali so številne gostilne v tistih časih pomenile za Ljubljano napredek ali nesrečo. Da je pa uspevalo tedaj toliko gostinskih obratov v Ljubljani, nam dokazuje, da je bilo razvito živahno poslovno življenje; Ljubljana je bila na križišču pomembnih poti in bila je trgovsko mesto

Zabavišče Ljubljančanov

Številna zabavišča v stari Ljubljani — če štejemo med nje tudi gostilne, — nedvonmo niso bile namenjene le meščanom Ljubljana je pred 150 leti stela okrog 10 tisoč prebivalcev od samega tega prebivalstva, čeprav bi živelo še v takšnem slagostanju, bi ne moglo tedaj živeti v mestu in predmestjih 157 gostiln in 5 kavarn. Vendar so bila nekatera zabavišča namenjena predvsem, če že ne povsem Ljubljančanom. Z nekaterimi smo se že seznanili, n. pr. s plesiščem na magistratu, kjer je bil hkrati gledališki oder. Razen tega so imeli zabavišče v deželni hiši, če smemo s tem imenom imenovati gledališče plemičev. Tudi v jezuitskem kolegiju so uprizarjali gledališke predstave. Zabavišče v pravem pomenu besede, ki je igralo v družabnem življenju meščanov pomembnejšo vlogo, je pa bila reduta, sezidana v drugi polovici 18. stoletja. V nji so prirejali v predpustu številne plese. Da so tedaj Ljubljančani zelo cenili zabave, smemo soditi po visoki vstopnini na redutne prireditve. Pred 150 leti, 1792, je znasala vstopnina 36 krajcarjev, kar je bilo v primeri s tedanjimi cenami res mnogo. Kljub temu je magistrat še zahteval zvišanje za 6 krajcarjev, ko je potreboval donodke za uvedbo cestne razsvetljave. Pisali smo, da se je tedaj zdela razsvetljava meščanom potrebna zgolj zaradi ponočnjakov, ki so obiskovali zabavišča, zato so pa rekli, naj ponočnjaki sami prispevajo za razsvetljavo, in sicer naj zato plačujejo tem višjo vstopnino za vstop v reduto. Ljubljana je imela v tistih časih najbrž tudi še številna druga zabavišča, ki se nam o njih niso ohranile vesti. Znano pa je da so Ljubljano obiskovale številne potujoče igralske skupine. Najbrž so potovali skozi Ljubljano tudi cirkusi. Ugotovljeno je, da je Ljubljana imela pred 160 leti nekakšen cirkus. Neko poročilo tudi govori, da je neki artist kazal svoje umetnije z dvajsetimi konji v šentpetrski vojašnici.

Prireditve resnega značaja

Nedvomno so v Ljubljani tudi prirejali prireditve resnega značaja, a menda Ljubljančani niso kazali posebnega zanimanja za nje. Precej dobro so bili menda obiskani koncerti, ki so pa bili zelo redki. O nekem znanstvenem predavanju, ki je bilo prirejeno l. 1758 v deželni hiši, poročajo, da je bilo zelo slabo obiskano. Predaval je neki Nizozemec o »znanstvenih in mehaničnih umetnostih«. Predavatelj bi moral plačati davek, ker je riredil predavanje, toda predavanja se je udeležilo le 43 poslušalcev, ki so plačali stopnino. Mnogo več ni bilo obiskovalcev vseh. Zato je predavatelj zaprosil, naj ga oproste plačila davka.

Kavarne v stari Ljubljani

Kavarne v stari Ljubljani se seveda niso mogle primerjati z današnjimi kavarnami; bile so mnogo manjše in manj razkošne. Kako so bile urejene, pa ne moremo točno opisati. Vemo pa, da so bile v njih vsaj skromne igralnice ker so bile opremljene z biljardnimi mizami. Pred 150 leti je imela Ljubljana 5 kavarn, odnosno 5 kavarnarjev je bilo združenih v svoji zadrugi (»cehu«). Za tedanji obseg mesta je bilo 5 kavarn res mnogo, čeprav so bile majhne. Vendar moramo upoštevati, da je tedaj Ljubljana imela precej vojaštva, kar pomeni, da so častniki iskali zabav v kavrnah. Da so bili častniki najbolj pogosti obiskovalci kavarn, bi smeli soditi že potem, da so kavarnarji predlagali magistratu, naj jim raje zapečatijo biljardne mize, češ, dohodkov poslej ni niti toliko, odkar ni več toliko častnikov, da bi lahko plačevali davke. Neki kavarnar je trdil, da ni imel od biljarda niti krajcarja dobička. Magistrat je sprejel predlog in biljardne mize so prepregli z vrvicami ter zapečatili.

Gostilne in čas točenja

Čeprav ljubljanski gostilničarji niso živeli le od domačinov, vendar bi delali krivico meščanom, če bi trdili, da niso podpirali svojih gostiln. Najbrž so gostilne cenili najbolj med vsemi drugimi zabavišči. Lepa tradicija je, da Ljubljančani tako radi obiskujejo predmestne gostilne. Nedeljski sprehodi so že od nekdaj prava življenjska potreba meščanov. Meščan je potreben sprehoda in svežega zraka. Toda, ker ni vajen mnogo hoditi, se kmalu utrudi in naglo ga »premaga zrak«. Sprehajalec se mora zateči po »prvo pomoč« v predmestno gostilno, kjer mu posebno prija vse, češ, tako dober tek imam na svežem zraku! Zrak se mu pa zdi svež v predmestni gostilni, čeprav ga lahko reže z nožem. Ljubljanska predmestja nimajo brez razloga toliko gostiln. Številne so nastale v starih časih res predvsem zaradi voznikov ob glavnih cestah, vendar so mnoge že v starih časih živele zlasti od meščanskih sprehajalcev, nedeljskih gostov. V ljubljanskih gostilnah je bilo nedvomno precej hrupno in ker je bila gostilna skoraj v vsaki drugi hiši, so bili že njega dni potrebni predpisi o točenju pijač ter o odpiranju in zapiranju gostiln. Tako je bila l. 1562 izdana prepoved o točenju po 9. zvečer. Po tej uri je bilo strogo prepovedano kričanje po ulicah, a hrup je bil neločljivo zvezan s popivanjem, kajti dobro zalit ponočnjak mora vendar deliti svoje veselje z vsemi drugimi. Težava je bila z nadziranjem gostiln v tistih časih, ker so v zaprtih gostilnah lahko prav tako točili »zaključenim družbam«. Razen tega so pa gostilne smele biti odprte delj časa za tujce, ki so potovali skozi mesto. Brezpogojno so pa morale biti zaprte vse gostilne ob nedeljah in praznikih dopoldne med mašo in pridigo. Prestopke so strogo kaznovali. L. 1748 so gostilniški čas podaljšali za eno uro.

Kaznovani ponočnjaški dijaki

Dijaki so tudi v starih časih raje obiskovali gostilne kakor šole. Kakor je bila njihova ljubezen do učenja zelo omejena, tako je bila brezmejna ljubezen do svobodnega, ponočnjaškega življenja in »junaškega« popivanja. Listina govori o dveh dijakih, ki sta l. 1748 v Ljubljani ponoči glasno dokazovala, koliko ga lahko neseta pod kapo. Spopadla sta se ob 1. z nočnimi čuvaji. Eden je čuvaja celo napadel s pištolo, drugi je pa posegel po kamenju. Tega jim seveda niso mogli spregledati in enega so izključili iz šole, drugega so pa zaprli 8 dni. — Med ponočnjaki so zlasti pazili na vojake, še mnogo bolj kakor na druge prebivalce, najbrž zato, da bi ne trpela vojaška disciplina.

Gostilne v mestu in predmestjih

Kakor rečeno, je bilo pred 150 leti v Ljubljani in predmestjih 157 gostiln. V samem mestu (»notranje mesto«) jih je bilo 47, na Poljanah celo 22, v šentpetrskem predmestju (največje predmestje) 31, v kapucinskem 19, v Gradišču 26, pred samostanskimi vrati 7 in v Trnovem in Krakovem 5. Gostilne pred mestnimi vrati so bile potrebne že zaradi tega, ker potniki ponoči niso mogli v mesto ter so morali prenočevati zunaj. Vendar se nam zdi čudno, da je bilo toliko gostiln v predmestjih in tudi v samem mestu jih je bilo vendar preveč.

Tipi sovjetskih vojakov, ki so jih ujele italijanske čete na vzhodnem bojišču

Nova elektrarna pri Ankari

V turškem ministrstvu javnih del so pripravljeni načrti za gradnjo elektrarne v Čaglaiku pri Ankari. Nova elektrarna bo dobavljala električni tok turški prestolici. Zgrajena bo ob reki Sakaly. Reko bodo zajezili in tako bo nastalo umetno jezero, v katerem bo prostora za 12 milijonov m³ vode. Računajo s padcem 26 m. Nova elektrarna bo imela kapaciteto 75 milijonov kwh. Z Ankaro bo zvezana po vodu visoke napetosti 100.000 voltov.

Nove delniške družbe v Rumuniji

Na rumunskem denarnem trgu so se v prvih devetih mesecih tekočega leta pospeševale možnosti kratkoročnih investicij. Zaradi premajhne rentabilnosti poljedelstva so pa stopile v ozadje naložbe v hipotečnih kreditih. Vedno večje je bilo zanimanje za diskontne kredite, zlasti še, ker je število protestiranih menic močno padlo. Največja privlačnost so pa bile rente, državni papirji, obligacije in delnice. Državni papirji so imeli zaradi večje varnosti prednost pred dividendnimi.

Rentni zaključki na borzi v Bukarešti so poskočili za 7, oni delnic pa za 27%. Ker rentabilnost sedanjih bančnih poslov ni visoka, je vladalo veliko zanimanje za ustanavljanje novih podjetij. Ustanovitve novih delniških družb in investicije kapitala so narasle za dobrih 64%. Ustanovljenih je bilo 107 delniških družb z delniško glavnico 911 milijonov lejev.

Pogovori s čitatelji

„Kunca nikar!“

Pisali ste o ljubiteljih živali, ljubiteljih, ki mislijo na živali bolj kakor na človeka. Prijateljev živali je pa več in njihova ljubezen do stvarstva je res zelo različna. Nekateri ljubijo živali predvsem zaradi njihove masti; prašiča zaradi slanine in slastne gnjati, kravo zaradi mleka, kokoš zaradi jajc, globoka čustva pa seveda goje tudi do piščancev, odnosno do pečenih pišk . . . Takšna ljubezen se menda imenuje praktična. Priznati je pa treba, da je mnogo bolj razumljiva in razumna kakor čustva tistih ljubiteljev, ki žele pitati iz posebnega nagiba vso favno, kakor da je ves svet zgolj živalski vrt. Ostanimo pa pri »praktičnih« ljubiteljih živali, pri tistih, ki se ponosno štejejo med rejce, a poštenim rejcem kradejo samo ugled.

Vemo, kaj je gospodarska reja živali; živali redimo, da bi kaj priredili: zaradi mesa, mleka, slanine, jajc, kože . . . Toda rejec mora do živali čutiti nekaj več kakor do mrtvega predmeta, ne le veselje nad lastnino; to je potrebno že iz gospodarskih razlov, kajti, kdor bo opravljal rejsko delo z nejevoljo, ne bo žel uspehov. Trditi smemo, da je za donosno rejo potrebna tudi ljubezen do živali in ne le primerna krma ter vse drugo. Rejec bi ne smel videti v živalih le razmnoževalnega stroja ali stroja, ki predeluje krmo v boljša živila. Naj bi se vsaj spomnil od časa do časa, da žival tudi čuti bolečino in naj bi bil hvaležen — da je vsa vdana v njegovo voljo ter se žrtvuje povsem v blagor človeškega želodca; hvaležnost bi ji pa naj izkazoval s tem, da bi je vsaj ne mučil.

Spomnil sem se pesnikovega vzklika, ki je ob spoznanju človeške bede vzkliknil: »Človeka nikar!« Če bi mu bilo dano še enkrat življenje, bi rad postal karkoli, samo človek ne več. Kdor pa pozna posebno vrsto ljubiteljev živali, bi moral zaklicati: »Kunca nikar!« Če bi verjel v preseljevanje duš v druga bitja, bi se mi zdela največja nesreča preroditi se v kunca — v takšnega meščanskega kunca, ki živi sicer kratko a tako bedno življenje v plesnivem zaboju kje v vlažni in temni kmeti, v ropotarnici ali v smrdečem dvoriščnem kotu. Pitajo ga z gnilimi odpadki. Vlačijo ga za ušesa. Kruti otroci se igrajo ž njim konja, medveda in kačo klopotačo. Vprizarjajo z njim lov. Ščuvajo nanj psa. Ko se ga naveličajo ali ga upehajo do zadnjega zdiha, ga vržejo v zaboj, kjer mu pridejo v goste podgane. Če se dočaka »naravne« smrti, to se pravi, da mu odrežejo glavo, preden pogine, mora pretrpeti še pravo mučeništvo. Dogaja se celo, da brezumni starši prepuščajo klanje otrokom (srčna omika!) in klavci opravljajo svoje delo tako temeljito, da ga včasih končajo »že« v celi uri. Nedavno je neka ženska klala kunca tako, kakor nam najbolje povedo njene besede: »Pol ure ga že koljem, pa h. noče crkniti!« Pri tem klanju so se še »zabavali« otroci. Ali me zdaj razumete, če pravim »Kunca nikar! — ?«

Žal, je res nekaj takšnih »ljubiteljev« živali, da bi človek najraje molčal o njih. To je izrodek dandanašnje reje živali v mestih. Nekateri meščani razumejo rejo živali zelo preprosto. Menda mislijo, da je dovolj, že, če kupijo žival. Kje in kako jo bodo redili in s čim je bodo krmili, jim je postranska stvar. Ljubezen do živali? Ljubijo žival le mrtvo, ko je že na krožniku. Ko gledajo živega piščanca, vidijo pečeno piško in pocede se jim sline. Najhujše je res, da trpi vzgoja otrok. Namestu da bi v otroku budili ljubezen do živali in sploh plemenitejša čustva, »vzgajajo« iz njih brezčutne divjake in sadiste. Tega se pa seveda niti ne zavedajo. Ne pride jim na misel, da bi otrok ne smel prisostvovati klanju živali ali da bi ne smel sam klati. Nekateri celo pravijo, da se mora otrok navaditi na kri in če ga veseli klanje, naj kolje! Ali naj od takšnih roditeljev pričakujemo, da bodo dobri vzgojitelji? Če jim je srčna omika tuja, ne moremo zahtevati, naj netijo v srcih svojih otrok plamen plemenitih čustev. Zato bi pa morali ti otroci dobiti primerno vzgojo vsaj izven doma. Mnogo lahko stori dober učitelj. Že pri pouku prirodopisa je dovolj prilike, da budi ljubezen do živali. Otrok je pogosto po naravi krut, posebno dečki, ki z neko čudno naslado mučijo živali. Če ne zatiramo v njem tega bolestnega nagiba, temveč mu nudimo celo priliko, da se še bolj razvije, se ne smemo čuditi, če bo otrok povsem posurovel. Žal je med nami precej tudi takšne, skrajno surove mladine in upravičeno bi se morali bati, da nam iz nje doraščajo zločinci.

Zato je prav, da je čitatelj obsodil čudno ljubiteljstvo, tisto napol rejo, ki bi se prav za prav morala imenovati vivisekcija; ne le, ker se žival muči pri takšnem rejcu, budi njegova reja pravo pohujšanje ter je greh nad mladino, ki se bo kruto maščeval, če ga ne bomo skušali čim prej odpraviti.

Obnovite naročnino!

Križanka št. 5

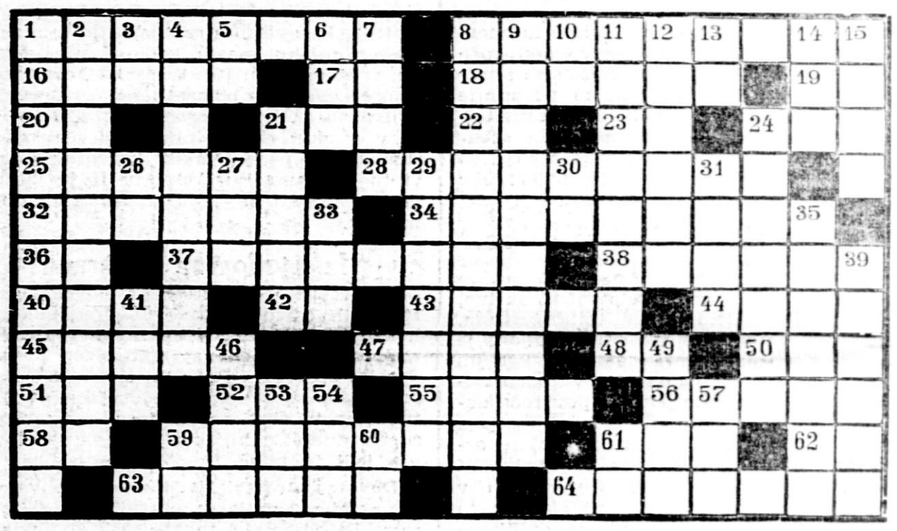

Besede pomenijo

Vodoravno: 1. pavliha, šaljivec, norček, 8. soglasje, skladnost, 16. norveški pesnik in dramatik (1828—1906), 17. znak za kemično prvino, 18. nevedneži, topoglavci, bebci, 19. znak za kemično prvino, 20. japonska mera, 21. jaz (lat.), 22. kratica pri krajevnih imenih, 23. osebni zaimek, 24. ptičji glas, 25. obdelan, oblikovan, 28. naložim, 32. spreminjam glas, 34. kdor je bil posvarjen, oštet, opominjan, 36 površinska mera, 37. rimski cesar (211—217), 38. svojina, premoženje, 40. gladina, ravan, 42. število, 43. pomočnik človeškega spomina, 44. kuhinjska potrebščina, 45. dobitek pri tomboli, 47. vrsta juhe, 48. kazalni zaimek, 50. španski narodni junak, 51. okrajšava za intendant, 52. reka v Ukrajini, 55. občina in vas na notranjskem, 56 zveste, hvaležne, 58. začetnici imena in priimka slovenskega pisatelja (1830—1905), 59. sobna rastlina, v tropskih krajih jih raste več tisoč vrst, 61. evropska reka, 62. začetnici imena in priimka slovenskega pisatelja, ki se je rodil na Brdu, 63. majhni otoki ob zap. obali Istrie, 64. gorovje vzdolž Rena (slovensko ime).

Navpično: 1. prerokovanje z roke, 2. dijak po maturi, 3. Mars ima na koncu, 4. besednjak, slovar, 5. glej 42. vodoravno, 6. kratica za akademski naslov, 7. kemična prvina, plin, 8. mikroskopična anatomija, 9. svoboden poklic, 10. japonska mera, 11. uporablja določeno prevozno sredstvo, 12. brišem, 13. zanikana oblika pomožnega glagoga, 14. zgoden, popačen, 15. mesto v Rumuniji, 21. jezero na Finskem, 24. deželanka, 26. latinski veznik, 27. predplačilo, 29. letne plače članov vladarskih rodbin, 30 avtomobilska značka za vareško pokrajino, 31. špansko žensko ime, 33. otok med Anglijo in Irsko, 35. črnogorsko mesto, 39. zakonik, zbirka pravnih pravil, 41. zemlja, ki jo bolj upoštevajo meščani kakor kmetje, 46. izumrlo avarsko pleme, 49. starinsko orožje za napadanje utrdb; domača žival, 53. del glave, 54. vrsta žganja, 57. enota časa (množ.), 59. zlato (franc.), 60. italijanski predlog, 61. dva enaka soglasnika.

Rešitev št 4

Vodoravno: 1. sadovica, 8. treh, 12. poza, 15. vratar, 16. Virovitica, 18. he, 19. es, 20. Kobe, 21. in, 22. jemo, 24. Egon, 26. Figovec, 28. cenen, 29. loterija, 31. itak, 33. Man, 34. ena, 35. on, 36. Dica, 38. Abo, 39. hu, 41. vi, 43. Tarnopol, 46. neon, 48. Asarhadon 49. as, 50. Štefa.

Navpično: 1. Sv. Helena, 2. Oregon, 3. da, 4. Atene, 5. vas, 6. Iz, 7. Avogadro, 8. Treviso, 9. ro, 10. Evica, 11. fin, 12. Pijemont, 13. ocena, 14. Zamenhof, 17. Ibs, 20. kij, 23. on, 25. otava, 26. finta, 27. etapa, 30. ro, 32. kal, 37. Inn 40. Una, 42. Ir, 44. ad, 45. os, 47. ee.

J. O. CURWOOD:

Abrahamova polja

13 ROMAN

Že pri prvem naskoku so se mu prsti nalik jeklenim krempljem stisnili okrog Pavlovega vratu ter raztrgali gizdalinu ovratnico in zalek na suknji; a še in še je praskal in trgal, dokler se nista krčevito sprijeta oba zavalila po tleh. Pobrala sta se, Pavel s takim naporom, da je pahnil nasprotnika daleč od sebe, oba pa tako blatna in umazana, da je Tonijeta mahoma pozabila na svojo dragoceno obleko in se z obema rokama zgrabilo za oči, kot bi se hotela rešiti groznega pogleda. Takoj nato pa je spet pogledala, kakor da se ne more odtrgati od prizora. Jeems se je bil med tem pobral, zagrabil pest blata in nesnage, dobro pomeril in jo vrgel Pavlu v obraz, tako da je bil ta, ko je z divjim tuljenjem planil nad malega nasprotnika, tako malo podoben brezmadežnemu in neoporečnemu gizdalinčku, da je Tonijeta komaj udržala prestrašen vzklik. Nato sta tesno objeta znova telebnila po tleh, se besno iztrgala drug drugemu, pesti so se dvigale in padale, nasprotnika sta se hrope, sigaje in nerazločno stokaje premetavala po brozgi; nazadnje je Pavel zaklel, deklica ga je dobro slišala, in Jeemsova postavica je silovito odletela nazaj ter se zvrnila vznak.

Toda deček je bil komaj padel, ko je že spet vstal in se kakor oven s pobešeno glavo zapodli v nasprotnika. Ta, ki si je bil pravkar v naglici obrisal lice s hrbtom dlani, je videl ihto naleta in še za časa odskočil v stran, hkratu pa zadal Jeemsu tako dobro namerjen udarec s pestjo, da je deček znova iztegnil noge v zrak. V slepi togoti je spet pobral pest nesnage in jo vrgel v Pavla, obenem pa ponovil naskok. Pavel, ki ga je bila skušnja izmodrila, se je naglo sklonil, in blato je z vso silo priletelo v Tonijeto, čeprav ji ni bilo namenjeno. Ko je deklica videla svojo dragoceno obleko nepopravljivo umazano, je tako pobesnela, da je tudi sama planila na Jeemsa, ki se je bil ta čas vnovič lotil nasprotnika, ter ga jela divje psovati, hkratu pa z drobnimi pestmi na vso moč udrihati po njem.

Jeems je opazil nesrečo z blatom, ki je bilo zgrešilo cilj, in se zavedel, da ročice, ki mu pulijo lase, niso Pavlove, marveč Tonijetine. A dasi je bil tako zahrbtno napaden od nove sovražnice, se vendar ni obrnil proti nji, ampak je le še tem huje zbesnel nad nasprotnikom, vedoč, da se nesreča ne bi bila zgodila, ko bi se ne bil ta strahopetno izognil lučaju. Ob tej misli ga je prevzela taka blaznost, da je nadaljeval boj kakor divji peklenšček, ne več zato, da bi ga Tonijeta občudovala, ampak nji, Pavlu in vsemu svetu na kljub. Bil se je nič drugega mu ni bilo mar. Tonijeta mu je ruvala lase in ga tolkla po hrbtu. Vsi trije so padli; in Tonijeta, čeprav jo je oviralo dolgo krilo je v svojem pomečkanem in onesnaženem klobuku, s svojimi lepimi kodri, ki so bili zdaj polni ostudnega blata, srdito mlatila po obeh kamor koli je padlo ne da bi izbirala, koga tepe.

Jeems se je zavedal njene navzočnosti in na svojem telesu čutil njeno dekliško bojevitost; toda v slepi togoti se ni več utegnil meniti za to, kako rabi roke, noge, glavo in zobe . . . vse dokler se ni deklica upehana izvila iz klobčiča in vstala, v takem stanju, da bi ne bil nihče spoznal v nji prelepe gospodične, ki bi bila malo prej, od vseh občudovana, tolikanj ponosno prijezdila k Lussanovim na dražbo. Ker pa je bojna ihta vzlic razdejani vnanjosti še ni bila minila, je izruvala iz tal debelo, lesnato deblo velike solnčnice in tako silovito in besno udarila z njim po nasprotnikih, da je Jeemsa zgrešila ter usekala Pavla po obrazu. Ta udarec je bil poslednji, ki ga je zadala, kajti ko je videla, kaj je bila naprvila, je prestrašeno zakričala in odskočila.

Še preden je Tonijeta s svojim nesrečenim in nenamernim udarcem posegla v boj, je bil začel Jeems težko sopsti. Zdelo se mu je, da ga duši, in prisegel bi bil, da nekdo na vso moč razbija po njem s kladivom, ki ga je bil videl v roki prodajnega poverjenika. Ta občutek pa mu je povzročala samo Pavlova pest, ki je padala po njem še tem bolj neusmiljeno, ker so bili zobje malega nasprotnika zariti v zelo ranljiv del njegove telesa. Ko je padel Tonijetin udarec, je bil Pavel najprej kakor omamljen, a se je kmalu spet opametoval, še preden je utegnil Jeems porabiti to okoliščino Kaj se je potem zgodilo, je ostalo Jeemsu še dolgo uganka. Ko se je čez nekaj časa zavedel, je sedel na tleh. Bil je sam; Pavel in Antonijeta sta bila odšla, a Jeems ju je še slišal, in kakor skozi meglo je videl, da gresta proti Lussanovi hiši. Hotel je zavpiti, krikniti Pavla Tachu, da strahopetno beži, pa ni spravil glasu iz sebe. Napel je moči, da bi se pobral in planil za bežečim nasprotnikom, a bilo mu je, kakor da se vse vrti okrog njega; zaklatil je z rokami, slabost ga je obšla, kri mu je lila iz nosu . . .

Tedajci se je oglasil v njem strašen dvom, tak dvom, da je obsedel s široko odprtimi očmi; sapa mu je zastala, in le nedoločno se je zavedal, da se izza gruče dreves, ki je rasla kakih dvajset korakov od njega, bližata dve postavi. Nato je dvom postal gotovost. Jeems ni bil premagal Pavla Tacha! Ni ga bil premagal . . . ampak narobe, Pavel Tache je bil premagal njega, in to tako, da ga je omotica kar metala, ko se je skušal spraviti na noge. Ta misel mu je vrnila zavest; in tedaj je spoznal tista dva, ki sta prihajala proti njemu: eden je bil stric Hepsiba, drugi pa Tonijetin oče. Videti je bilo, da se oba režita, in ko sta se še bolj približala, je slišal Tonteurja, kako je s pritajenim glasom zašepetal:

»Čujte, prijatelj Adams, ali je to res vaš nečak, ali je Lussanu ušel pujs iz svinjaka? Držite me, da mi ne postane slabo ob tem pogledu!«

Ni slišal, kaj je odgovoril Hepsiba, se mu je na obličju poleg običajne dobrodušnosti pokazal drug izraz, v katerem ni bilo niti sledu o nasmešku ali veselju.

Urejuje Josip Zupančič — Za Narodno tiskarno Fran Jeran — Za inseratni del lista: Ljubomir Voličič — Vsi v Ljubljani